

N I C C
Magazine

8 / 2014

Extra dikke herdenkings uitgave

In dit nummer:

**Indonesia Buku waakt
over het verleden.....2**

**Duitse Joden achter
Indische Kawat.....4**

**Nationale Indië
Herdenking 2014....11**

**Finale afrekening, of
toch niet? (3).....18**

Indo Rock (8).....21

**Kembang Kuning een
fotografieproject.....25**

**De 10 allerleukste
kidsproof musea.....29**

**Forced Labour
Project.....37**

Rubrieken:

Recept, Korte Berichten,
Boekbespreking, Gedicht, Just4kids,
Indische Agenda, Advertensi Mini,
Column, Pasar Malam Kalender.

**Gratis maandelijks e-magazine voor de Indische gemeenschap
jaargang 6, augustus 2014 | abonnees: 7500**

*Nederlands Indisch
Cultureel Centrum*

Zoals ieder jaar is ook nu het augustusnummer weer grotendeels gewijd aan de Indië-Herdenking, die op 15 augustus plaats zal vinden. De Nationale Herdenking is in Den Haag bij het Indisch Monument, die tevens rechtstreeks op de televisie zal worden uitgezonden. Uit binnen- en buitenland ontvangen wij nog steeds veel reacties over NICC Magazine. Iedereen is even enthousiast over zowel de vormgeving als de inhoud, die unaniem als informatief, educatief en gevarieerd wordt omschreven. Hartelijk dank daarvoor. Ook hebben wij al vaak gewezen op de mogelijkheid om **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij nogmaals een oproep aan alle lezers die eigenaar

zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van ruim 7500 abonnees te brengen. (**Zie de mededeling op pagina 19**) Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is **uw betrokkenheid** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u om een vrijwillige bijdrage in de vorm van een **DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een

blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze bankgegevens: **NL39 RABO 0129 2168 36**, t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En..... mede dankzij uw donaties en advertenties is en blijft NICC Magazine helemaal GRATIS.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Indonesia Buku waakt over het verleden

Door: Matthijs de Loux

De drang om te archiveren is typerend voor de Westerse samenleving. Alles wordt bewaard: op papier, microfiche en digitaal. In ontwikkelingslanden blijft het bewaren van het verleden achter bij leven in het nu. Een groep Indonesische kunstenaars, wetenschappers en schrijvers probeert dat te veranderen. "We moeten weten wie we zijn, wie we waren, om te ontdekken wat we zullen worden." Ergens doet Yogyakarta denken aan Parijs in de jaren twintig van de vorige eeuw. Kunstenaars en academici vormen samenwerkingsverbanden, discussiëren tot diep in de nacht over kunst, politiek en wetenschap, omringd door studenten die zich laven aan de kennis en het prestige van de meesters. Links en rechts richten zij kleine verenigingen op, ter promotie van traditionele kunst en boeken van lokale schrijvers, of om in het geheim te spreken over

de koers van de regering en de toekomst van Indonesië. De stad is het spirituele en educatieve hart van Java: een stad met 21 universiteiten, vijf hogescholen en een lange geschiedenis van strijd tussen de traditionele Javaanse cultuur en nieuwe ideeën. Hier worden de toekomstige politieke en culturele elites van Indonesië gevormd.

"Dit is het dan," zegt Gus Muh, een van de oprichters van – en de drijvende kracht achter – Indonesia Buku. "Ons hoofdkwartier. Onze vesting." Deze vesting is een laag gebouw aan de rand van de uitgestrekte stad Yogyakarta, daar waar de eerste rijstvelden zichtbaar zijn tussen de bebouwing. Het contrast met het centrum van de stad, een half uurtje rijden met een scooter, is meteen duidelijk. Verkeersaders vol gemotoriseerd, druk toeterend

verkeer worden vervangen door slingerende, vrijwel uitgestorven weggetjes. Het is een omgeving bij uitstek om in na te denken over de schone dingen des levens, de hogere cultuur: boeken, kunst en de aard van kennis. Daarom heeft Indonesia Buku zich hier gevestigd.

Indonesia Buku werd in 1998 opgericht door Gus Muh, schrijver en academicus, en de bekende Indonesische journalist en mensenrechtenactivist Goenawan Mohamad, een van de oprichters van het kritische literaire magazine Tempo. Soeharto was net van zijn troon geduwd, en het politieke klimaat veranderde op slag. Critici van het bewind kwamen uit hun schuilplaatsen tevoorschijn om de verse democratie te helpen vormgeven. "We hadden weer hoop," zegt Mohamad over die tijd. "Het was

Reformasi, de hervorming van Indonesië. We maakten de balans op: wat heeft ons land nodig, en hoe kunnen wij ons nuttig maken? Uiteindelijk kwam Gus Muh met een briljant idee, een vereniging van archivariissen, die zich tegelijkertijd sterk maken voor de ontwikkeling van de Indonesische literatuur."

De ingeving van Gus Muh had te maken met hiaten die hij zag in de Indonesische cultuur. "Overheidsarchieven zijn vaak heel erg onbetrouwbaar en onvolledig, waardoor waardevolle kennis verloren gaat." Volgens Gus Muh is dit vooral te wijten aan de geschiedenis. "De culturen in Indonesië werden traditioneel gezien oraal overgedragen. Toen Nederland ons koloniseerde, waren zij degenen die het bestuur overnamen en verantwoordelijk werden voor het registreren van kennis. Na de onafhankelijkheid waren we die vaardigheden dus weer kwijt. Wat we nodig hebben zijn kundige archivariissen. We moeten weten wie we zijn, wie we waren, om te ontdekken wat we als land zullen worden."

De hoge muren in het interieur van het hoofdkwartier van Indonesia Buku worden grotendeels aan het zicht onttrokken door enorme kasten. Honderdduizenden kranten zijn tot pakketten gebonden met rood lint en duidelijk gemarkeerd. Elke centimeter die niet in beslag wordt genomen door de kranten, is gevuld met stapels grote blauwe archiefmappen. Overal staan dozen met boeken. Gus Muh glundert. "Hier kun je alles vinden wat over Yogyakarta wordt geschreven: elk boek en elk krantenartikel. Als iemand zich afvraagt wat de Sultan van Yogya uitspookte op 12 november 1973, kan hij het hier komen opzoeken." De nieuwste aanwinst is een Duitse drukpers, gekocht met donaties van sympathisanten. "Nu kan iedereen zijn of haar eigen

boek laten drukken. Het maakt niet uit wat het onderwerp is en hoe het is geschreven. Voor 300.000 Rupiah (ongeveer 20 euro) heb je jouw eigen boek, professioneel gedrukt en met een harde kaft. En natuurlijk stoppen we dat boek ook in ons archief, en als het goed genoeg is, helpen we om het in een grotere oplage uitgegeven te krijgen."

Vooralsnog dient het archief van Indonesia Buku vooral als ontmoetingsplaats voor de intellectuele elite van Yogyakarta en andere geïnteresseerden. Het vastgelegde verleden, gevangen in vele duizenden meters papier, biedt hen een houvast – een plek voor bezinning in een snel veranderende maatschappij die al te vaak wordt gekenmerkt door institutionele corruptie en door willekeur. Maar ook de studenten die niets van hun gading vinden in de universiteitsbibliotheken zijn welkom. "Iedereen die iets wil weten over de geschiedenis van Yogyakarta kan bij ons terecht. Veel van onze huidige vrijwilligers zijn studenten die hier voor het eerst kwamen om onderzoek te doen voor essays, maar we krijgen ook veel bezoekers die gewoon eens willen zien wat een archief eigenlijk is. Wat we moeten voorkomen, is dat kennis verloren gaat"

Een mogelijke volgende stap in de ontwikkeling van het archief is digitalisering, maar daar houdt Gus Muh zich nog niet mee bezig. "Dat is meer iets voor de volgende generatie. Enkele van onze jongere leden zijn al wel bezig met het ontwikkelen van een methode

om alles in computers op te slaan, maar voor mij is dat toekomstmuziek. Het is mijn prioriteit om ervoor te zorgen dat de liefde voor kennis op hen wordt overgedragen en dat zij straks een zo volledig mogelijk archief hebben. Wat we kosten wat het kost moeten voorkomen, is dat kennis verloren gaat. Weinig dingen zijn triester en ook schadelijker voor een maatschappij dan dat."

Vanavond wordt de stilte doorbroken door drukke activiteit. Indonesia Buku organiseert het Book Lovers Festival, een feestje voor de liefhebbers van literatuur uit Yogyakarta en over Yogyakarta. Leden van deze vereniging zetten rijen klapstoelen neer op het langgerekte erf van het gebouw. Op een podium overleggen muzikanten over het wel en wee van de geluidsinstallatie. Ze staan tussen een opeenhoping van traditionele Javaanse instrumenten: cimbalen, mysterieuze snaarinstrumenten en forse trommels die iets weg hebben van een retro-pannenset.

Gus Muh is verstrooid, wordt vaak afgeleid. Om de minuut verschijnt een van de vrijwilligers aan zijn zijde. Het zijn bijna allemaal jongeren, studenten van de nabijgelegen Kunstacademie, en ze hebben er duidelijk zin in. Zij vuren dan ook gretig vragen op hem af, zodat alles straks vlekkeloos verloopt. "Gus Muh, weten we hoe laat de ambtenaar van het ministerie komt?" De kleine man vertrekt bij elke nieuwe vraag zijn pokdalige gezicht, haalt zijn schouders op. En zonder uitzondering komt zijn echtgenote hem redden. Vrijwilligers worden beleefd maar beslist bij de arm genomen en weggeleid om instructies te ontvangen.

"Dit is de eerste keer dat een hoge ambtenaar van het ministerie ons kleine festival komt bezoeken,"

zegt Gus Muh. "We zien het als een teken van erkenning, maar sommigen van ons zijn wantrouwend. De regering heeft nooit iets voor ons gedaan". Het is een understatement. Leden van Indonesia Buku zijn in het verleden vervolgd onder de zedelijkheidswetgeving. Anderen, waaronder Gus Muh zelf, zijn bedreigd en in elkaar geslagen

door radicale moslims. Als ze daarvan aangifte deden bij de politie, werden ze weggelachen. Gus Muh haalt hij zijn schouders op, glimlacht verlegen. "Ach, het maakt mij niet veel uit of de regering blij met ons is. Wij gaan toch wel door. Al het goede werk dat onze schrijvers, kunstenaars en journalisten doen, moet worden bewaard. Voor altijd."

Bron: VersPers. Een online platform voor open journalistiek. Zij publiceren serieuze verhalen voor een jong publiek. Bij VersPers krijgen startende journalisten en professionals de kans journalistieke producten te maken en die te tonen aan een breed publiek.

Duitse Joden achter Indische Kawat

Door: Werner Stauder

In het mei-nummer van NICC Magazine publiceerden wij al een beknopte versie van dit artikel en beloofden u een uitgebreid artikel in het augustus-nummer. Op het artikel in mei van dit jaar ontvingen wij een commentaar van Kees Maaswinkel, dat wij u niet willen onthouden.

[Geachte redactie. Dank voor de toezending van het NICC mei-magazine in een overzichtelijke opmaak en met interessante artikelen. Daaronder het merkwaardige artikel van Wwener Stauder. In het stuk verbindt hij de gebeurtenissen rond het schip de Van Imhoff met het lot van de Duitse en Oostenrijkse Joden in Nederlands-Indië. Daarbij maakt de auteur op een mijns inziens wat slordige wijze van hen een bijzondere slachtoffergroep, terwijl ze dat niet waren. Zij behoorden tot de Duitse en Oostenrijkse geïnterneerden, die niet erg fatsoenlijk maar wel gelijk werden behandeld].

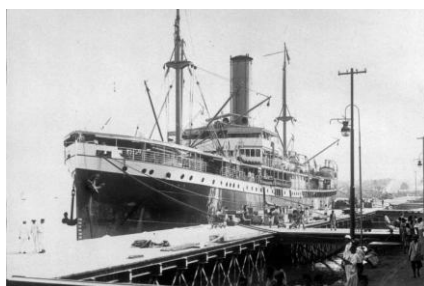
[Onderscheid naar ras of geloof werd tussen de Europeanen niet gemaakt; wel naar nationaliteit en politieke gezindheid. Denk aan de behandeling van de NSB-ers in Nederlands-Indië. Natuurlijk had men kunnen bedenken dat zij die voor het Nazi-regieme waren gevlucht, maar weinig sympathie zouden hebben voor deze politieke beweging. Maar daar werd niet

naar gevraagd. Er werd in paniek geïnterneerd. Nederlandse Joden werden met rust gelaten en ondergingen tijdens de Japanse bezetting nagenoeg hetzelfde lot als de andere Nederlanders].

[Wel reden dus tot een – late – opwinding over die gebeurtenissen op de Van Imhoff, maar geen reden om van deze Joden een bijzondere groep te maken].

*Met vriendelijke groet,
Kees Maaswinkel*

Hierna nu het uitgebreide artikel:

Vrachtschip de Van Imhoff (foto: Tropenmuseum)

Wat er met de Joden in Nederland gebeurde tijdens de Tweede Wereldoorlog weet vrijwel iedereen. Over het lot van de Duitse en Oostenrijkse Joden in Nederlands-Indië van vóór de Japanse bezetting is hier daarentegen weinig bekend. Zij vormen een vergeten groep oorlogsslachtoffers. Het doel van dit artikel is het eerherstel van deze mensen. Om aan deze

anonieme groep een gezicht te geven zal ik het lot van de heer Otto Moszkowicz als voorbeeld naar voren halen.

Otto Johann Ludwig Moszkowicz, geboren in 1911, was in Nederlands-Indië als ingenieur werkzaam bij de B.P. Maatschappij in Terisi, Djatibarang op West-Java. De heer Moszkowicz was één van de honderden Joden, die in de jaren 30 Duitsland en Oostenrijk waren ontvlucht en zich in Nederlands-Indië hadden gevestigd omdat zij dachten, daar een veilig heenkomen te hebben gevonden onder de Nederlandse bescherming. Zij kwamen van de regen in de drup, want zij ontsnapten weliswaar aan de nazi's, maar kwamen evengoed in kampen terecht achter het prikkeldraad. Velen van hen hebben het niet overleefd, waaronder ook de heer O.J.L. Moszkowicz. Tijdens de reches voor mijn boek over de interneringskampen in Indië kwam ik in Duitse en Nederlandse archieven een van de grootste schandalen uit de maritieme geschiedenis van Nederland op het spoor, waarover tot op heden een mysterieuze sluier hangt. Meer dan 70 jaar geleden, op 19 januari 1942, voltrok zich circa 150 zeemijl voor de kust van Sumatra een haast onbeschrijfelijk drama, waarvan de ware toedracht door de desbetreffende autoriteiten

decennia lang angstvallig in de doofpot is gehouden. Ik nam daarom het besluit, mij intensief met deze Nederlands-Indische doofpotaffaire bezig te houden om in mijn boek een waarheidsgetrouw beeld te scheppen van alle gebeurtenissen rondom de tragische dood van 411 onschuldige gevangenen, waaronder talrijke Joden, die men op uitdrukkelijk gezag van hoger hand willens en wetens heeft laten verdrinken en aan de bemanning vervolgens het bevel gaf, daarover te zwijgen. Ook Otto Moszkowicz was één van deze verzwegen Joodse oorlogsslachtoffers. Met het onderstaande verhaal wil ik hem en al de anderen uit de anonimiteit halen en postuum eer bewijzen.

Het begon allemaal op 10 mei 1940. Onmiddellijk nadat Tjarda van Starckenborgh, de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië, te Batavia op de hoogte was gebracht van de Duitse inval in Nederland, werden in de gehele Indische archipel alle burgers van Duitse afkomst gearresteerd en in interneringskampen opgesloten, in totaal ruim 2.800 mannen en vrouwen, waarbij geen onderscheid gemaakt werd tussen 'arische' Duitsers, Indo's met een Duitse achternaam en uit Duitstalige landen afkomstige Joden. Dat ook deze Joden, die juist voor de nazi's gevlucht waren en zich in Indië veilig waanden, werden gearresteerd en opgesloten - en dan ook nog op vrijdagavond bij het begin van de sabbat - is onbegrijpelijk. Te meer als men bedenkt, dat zij reeds voor de oorlog door de nazi's van hun burgerrechten werden beroofd en dus stateloos waren. Op deze bewuste Erev Sjabbat van de 3e Ijar 5700, die om 18:11 uur plaatselijke tijd begon, werd de Parasja Emor gelezen. Na de sjabbatviering werd Otto Moszkowicz laat op de avond door Nederlandse politie-agenten en BB-ambtenaren gearresteerd en naar het politiebureau gebracht,

waar hij de nacht achter tralies doorbracht samen met andere Duitse en Joodse arrestanten. De volgende dag werden zij op transport gezet naar een verzamelkamp op West-Java en van daar uit naar Tandjong Priok, de haven van Batavia, waar een KPM-schip klaar lag om hen verder te brengen naar het eiland Onrust. Zij moesten aan de kade in het gelid gaan staan, omringd door zwaar gewapende inheemse militairen, en ontvingen de mededeling, dat zij zich aan boord van het schip moesten begeven nadat aan een tafel de gegevens van alle arrestanten waren genoteerd. Ook de heer Moszkowicz moest zijn naam en adres opgeven en zijn portemonnaie, zijn portefeuille, sleutels, horloge enz. inleveren. Alles werd geregistreerd en in zakjes gestopt. Daar zag hij later nooit meer iets van terug. Tegen de avond werden ze aan boord gebracht en moesten meteen naar het bloedhete overvolle ruim toe.

Jhr. Mr. A.W.L. Tjarda van Starckenborgh Stachouwer, de Gouverneur-generaal van Indië.

Na ca. 1 ½ uur varen werden ze aan wal gebracht. De ontscheping van de gevangenen vond onder groot militair vertoon plaats met veel geschreeuw en gesnauw. Ze werden daarbij dikwijls geschopt en geslagen. Onder het toezien van de kampcommandant

kapitein H. J. de Vries werden Otto Moszkowicz en zijn lotgenoten via een hoge, met prikkeldraad omgeven en van tralies voorziene poort gedreven en in groepen van ruim 100 man naar de diverse barakken afgevoerd, dertig in getal. Daar werden de Joden van de overige Duitsers gescheiden en apart gezet. Elke barak was 30-40 meter lang en 5 meter breed, had een vochtige betonnen vloer zonder bedden, was afgedekt met gegolfd plaatijzer en slechts schaars belicht. Bovendien wemelde het er van allerlei ongedierte. Iedere barak was genummerd en werd door middel van een drie meter hoge omrastering afgescheiden van de overige barakken en het was ten strengste verboden de prikkeldraadomheining dichter dan op 2 meter afstand te benaderen. Barak 18 was de zogenoemde 'Jodenbarak'. Daarin werden alle Duitse en Oostenrijkse Joden gehuisvest. Een van hen was Johnnie Duell, de directeur van het Metropooltheater in Batavia, die als Duitse Jood in de Eerste Wereldoorlog aan het westelijk front had meegevochten en zelfs voor zijn moedig optreden als piloot gedecoreerd werd. Ondanks het feit dat hij zich tot Nederlander had laten naturaliseren, kwam hij toch evengoed samen met Otto Moszkowicz in barak 18 op het eiland Onrust terecht. Zij moesten een bundel stro oprapen en daarmee een plekje op de kale vloer zoeken om daarop te slapen. Dekens tegen de nachtelijke afkoeling werden niet uitgereikt en zowel fysiek alsook verbaal geweld was geen uitzondering.

De Joden werden net zo slecht en onbeschoft behandeld als de overige Duitsers, want zij werden gewoon als Duitsers beschouwd en niet als Joden. Niemand stond er blijkbaar bij stil dat deze mensen helemaal geen Duitse staatsburgers meer waren en dat zij juist uit Nazi-Duitsland moesten vluchten om aan de

afgrijselijke jodenvervolging te ontsnappen. Dat de Duitse Joden door de Nederlandse politie werden gearresteerd in het land waar zij rust en vrijheid dachten te vinden, en dan op het beruchte eiland Onrust ook nog in een zogenaamde 'Jodenbarak' werden opgesloten in plaats van hen als vluchtelingen op te vangen en hen politiek asiel te verlenen is ronduit schandelijk te noemen. Dat dit echter niet per vergissing gebeurde, maar juist van hogerhand beslist werd blijkt uit het feit, dat het besluit hiervoor door de gouverneur-generaal Tjarda van Starkenborgh Stachouwer werd genomen als een veiligheidsmaatregel op grond van artikel twintig van de Regeling Staat van Oorlog en Beleg. De Duitse Joden werden in Indië als 'veiligheidsrisico' familieleden in de concentratiekampen. Om deze reden liet Starkenborgh de veiligheid voor de Ludwig Moszkowicz het slachtoffer van dit noodlottige besluit en kwam onder onmenselijke omstandigheden achter het prikkeldraad terecht.

In de vroege ochtend van 15 mei 1940 werd hij getuige van de brute moord op zijn jonge barakgenoot Rudolf Frühstück. De geïnterneerden van barak 18 gingen naar buiten om te luchten. Vlak voor de omheining waren enkele Javanen in de hoge bomen geklommen om daar wat takken af te kappen in verband met het monteren van een elektrische leiding. Natuurlijk was dit voor Moszkowicz en zijn barakgenoten een prachtige afleiding om naar te kijken en ook de jonge Frühstück was één van deze toeschouwers. Met opgeheven hoofd stond hij gefascineerd te kijken hoe snel en behendig deze inlanders in de boom konden klimmen en had daarbij niet eens door dat hij inmiddels op minder dan twee meter van de prikkeldraad-omheining was gekomen. Onbewust wilde hij op een gegeven moment met zijn hand op één van de peilers van het hek

steunen, waardoor die hand zich dus boven het verboden gebied bevond met het gevolg dat hij nietsvermoedend en zonder waarschuwing door een sergeant van het bewakingsdetachement van achteren werd doodgeschoten door een welgemikt schot in de hartstreek. Er ontstond onmiddellijk een groot tumult in het kamp. Zijn barakgenoten renden naar hem toe om hem te helpen, waaronder ook dr. Emil Mengert uit Batavia, terwijl ook militairen van alle kanten kwamen aanlopen, die de arts onder bedreiging van het geweer dwongen zijn patiënt te verlaten en iedereen de barak in joegen.

Luitenant-Generaal G.J. Berenschot

Uit de omliggende barakken klonken luide protesten tegen deze handelwijze. Onder de toegesnelde militairen bevond zich ook kapitein De Vries, die, met zijn pistool in de hand, de zwaargewonde jongeman ziel-togend in het gras aantrof. Kort daarop stierf hij. Rudolf Frühstück was een jonge Jood, die in de jaren '30 van Duitsland naar Singapore emigreerde, maar daarna zijn toevlucht in Nederlands-Indië zocht toen de oorlog tussen Engeland en Duitsland uitbrak, omdat hij in de veronderstelling verkeerde dat hij in Indië veilig zou zijn. Frühstück

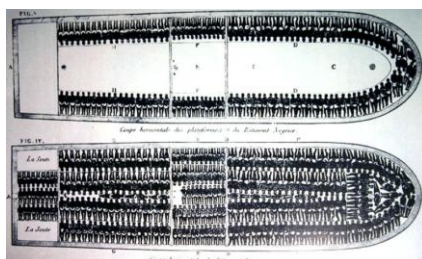
ontmoette in Indië de dood, die hij in Duitsland wilde ontlopen. Heel tragisch!

Toen de gouverneur-generaal van Starkenborgh samen met de legercommandanten luitenant-generaal Berenschot en generaal-majoor Schilling eind mei 1940 het kamp op het eiland Onrust bezocht en constateerde dat de toestand daar 'zeer onvoldoende' was, gaf hij opdracht om onmiddellijk een centraal kamp te bouwen waar alle Duitse mannen van de hele Indische Archipel konden worden ondergebracht. In alle haast werd er in het zuiden van Atjeh op het eiland Sumatra het centrale kamp Lawé Sigalagala gebouwd in de Alasvalei vlakbij Kota Tjané. Op 6 juli 1940 ging het eerste transport van vijfhonderd man met de *Op ten Noort* van Onrust op weg naar het nieuwe kamp en op 14 juli met de *Plancius* het tweede. Met het derde transport werden op 8 augustus 1940 de laatste gevangenen van het eiland Onrust naar Sumatra gebracht, eveneens met de *Plancius*. Het is mij niet bekend onder welke groep de heer Moszkowicz zich bevond, maar ook hij belandde in Lawé Sigalagala opnieuw achter het prikkeldraad. De gevangenen werden volgens een bepaald systeem over zes blokken verdeeld, genummerd van A tot F, die in twee rijen van drie tegenover elkaar stonden. Elke blok telde 8 tot 12 slaapbarakken voor ongeveer 400 man, vier eetbarakken, sanitaire barakken, een keuken en een hospitaal. De blokken A en D waren de zogenoemde nazi-blokken, blok B was voor de de rooms-katholieke priesters, protestantse zendelingen en andere a-politieke mensen, de blokken C en F voor de zeelui en overige gematigden, en tenslotte blok E voor de Joden. De diverse blokken werden onderling van elkaar gescheiden door een hoge dubbele prikkeldraadomheining en Spaanse ruiters. Op alle hoeken van het kamp stonden

wachttorens met schijnwerpers en mitrailleurs. Het kamp werd streng bewaakt door een versterkte KNIL compagnie van 250 man. Hoewel er op het eiland Onrust een aantal Duitse Joden werden vrijgelaten, moest het merendeel toch mee naar het nieuwe kamp en zo kwam ook Otto Moszkowicz hier in het 'Jodenblok' terecht. Vanuit de cellen van het beruchte Fort Ngawi alsook vanuit de kampen op de andere eilanden werden eveneens talrijke Joodse gevangenen overgebracht naar blok E in Lawé Sigala-gala. Wat er met hen verder allemaal gebeurde in dit verschrikkelijke kamp dat twee jaar later door de Japanners zou worden gebruikt om daarin de Nederlanders te interneren, zal ik in mijn boek uitvoerig beschrijven aan de hand van diverse ooggetuigenverslagen en dagboek aantekeningen.

Eind december 1941 werd in verband met de verwachte landingen van de Japanners besloten het kamp op Sumatra te ontruimen en de gevangenen naar Brits-Indië af te voeren. In een geheim codebericht aan minister van Kleffens schreef Starckenborgh: "Britsch-Indië is bereid onderbrengen Duitse geïnterneerden welke vertrekken 28 December en 2 Januari. Het schijnt mij juister gezien belang maatregel de Duitse Regeering Uwerzijds inlichten, echter niet voordat tweede groep is aangekomen omdat eerder bekendmaken eventuele Japanse voor ontzetting zou kunnen verhaasten dan wel pogingen zou kunnen uitlokken om het transport op zee op te vangen. De datum van aankomst zal ik U nader seinen." Er was hierbij dus slechts sprake van twee transporten. Over een derde transport staat niets in de officiële telegramwisseling tussen de gouverneur-generaal en de minister in Londen. Op dat moment bevonden zich nog ruim 2450 Duitse en Joodse gevangenen in Lawé Sigala-gala, die in met prikkeldraad 'beveiligde'

vrachtauto's werden overgebracht naar de havenstad Sibolga. Op 29 december 1941 vertrok het eerste transport geïnterneerden met de KPMer *Ophir* uit Sibolga. Het schip had bijna duizend gevangenen aan boord, waaronder zich dertig fanatieke nazi's bevonden, de rest waren vooral jonge mannen, velen uit de blokken A en D, enkelen uit F en C en een heel enkele uit E en B. Op 3 januari volgde de *Plancius* met ruim negenhonderd Duitsers aan boord, eveneens uit de diverse blokken zorgvuldig geselecteerd zodat de aller gevaarlijkste gevangenen alvast het land uit waren. Op 16 januari 1942 vertrok het derde en laatste transport uit Sibolga met 477 Duitse gevangenen aan boord van het omgebouwde koopvaardijship *Van Imhoff*. Deze groep, waartoe ook Otto Moszkowicz behoorde, bestond uit de rest van Blok E, het Joodse blok, mannen van wie de namen met L t/m Z begonnen en de ouderen uit alle andere blokken alsook zeelui.

"Lading" van slavenschip 'Leusden'

Op 19 januari 1942 werd in een geheim codebericht de mededeling gedaan, dat de twee transporten van respectievelijk 975 en 938 Duitsers op 7 en 10 januari in Brits-Indië zijn aangekomen en dat er op 16 dezer een derde en laatste transport uit Nederlands-Indië vertrok. Verder wordt in dit bericht melding gemaakt van de aankondiging dat de evacuatie uit Nederlands-Indië over een week gepubliceerd zal worden, waarbij het feit dat de laatste groep onderweg is, zal worden verzwegen. Waarom moest dit worden verzwegen? Wist men soms van tevoren al dat het schip nooit zou aankomen?

De kans om Bombay te bereiken was eigenlijk reeds vanaf het vertrek vrijwel nihil omdat de *Van Imhoff*, die blijkbaar doelbewust niet als gevangentransport aangemerkt was, al door Japanse vliegtuigen gesignaleerd werd toen het nog in de haven van Sibolga lag. De omstandigheden aan boord waren voor de geïnterneerden mensonterend. De 477 grotendeels bejaarde gevangenen werden beneden in het bloedhete ruim van het vrachtschip opgesloten en zaten dicht opeengepakt in 2 meter brede kooien van prikkeldraad, elk met een capaciteit voor dertig man. Omdat elke kooi amper één meter tien hoog was en het voor de gevangenen dus onmogelijk was rechtop te staan, hurkten en lagen zij dicht op elkaar. Er was te weinig drinkwater, ventilatie en sanitaire voorzieningen waren vrijwel nihil. In de kooien hing een vreselijke stank en het was er niet uit te houden van de hitte.

Alleen al het laten vertrekken van het schip onder deze barre omstandigheden, die sterke overeenkomsten vertonen met die in de slavenscheepen van de West-Indische Compagnie zoals de *Leusden* waar ik straks nog op zal terugkomen, was reeds een grove schending van het volkenrecht. Daar komt nog bij dat er onvoldoende reddingsmiddelen op het schip aanwezig waren om iedereen te kunnen redden en, zo later bleek, sowieso uitsluitend bedoeld waren om de Nederlandse bemanning en het bewakingsdetachement in veiligheid te brengen.

Het duurde dan ook niet lang totdat er zou gebeuren wat iedereen vreesde, want omstreeks tien uur in de ochtend van de noodlottige 19e januari 1942 werd de *Van Imhoff* door een Japanse jachtbommenwerper aangevallen. Door één van de bommen scheurde op een gegeven moment de scheepswand onder de waterlinie open, waardoor er

zoveel water binnenstroomde dat het schip langzaam begon te zinken. Toen de *Van Imhoff* tegen één uur slagzij begon te maken, werd door kapitein Hoeksema de order gegeven de motorsloep alsook de vijf reddingsboten te vieren en alle reddingsvlotten in het water te werpen. Een zesde reddingsboot bleef echter hangen omdat die zat vastgeroest in zijn ophangmechanisme. Voorts werd order gegeven om de Duitse en de Joodse gevangenen in hun kooien kalm en zo nodig in bedwang te houden, zodat de Nederlandse bemanning en het bewakingsdetachement het schip zonder tegenstand kon verlaten. Pas toen alle Nederlanders van boord waren, werden door de laatste militairen kniptangen en sleutels naar beneden gegooid. De geïnterneerden werden in het ruim verder aan hun lot overgelaten.

Wat toen volgde, is haast niet te beschrijven. Sommigen konden weliswaar met behulp van de ijzertangen de prikkeldraad omheining openknippen, toch lukte het slechts de jongste en vitaalste mannen het ruim te verlaten. De rest bleef achter. Velen werden verdrukt of vertrapt, want iedereen probeerde in paniek vanuit de krappe kooien over elkaar heen naar buiten te kruipen. Anderen sneden hun polsen open om niet levend door haaien opgevreten te worden. Weer anderen sprongen overboord en verdronken. Degenen die hun sprong overleefden en probeerden de Nederlandse sloepen al zwemmend in te halen, werden onder dreiging van gerichte pistoolschoten op afstand gehouden. Een van hen, Stephan Walkowiak, kreeg bij deze poging weliswaar een schot dwars door zijn hand, werd daarna echter door inheemse militairen in een van de achterste reddingsboten bloedend aan boord gehesen hoewel er vanuit de motorsloep gecommandeerd werd de man aan zijn lot over te laten.

Te midden van de grote chaos aan boord van het zinkende schip hielden sommige gevangenen hun hoofd koel en zochten naar allerlei mogelijkheden om het vege lijf te redden. Algauw vonden zij de sloep die de Nederlanders in hun haast niet los konden krijgen. Uiteindelijk slaagden de mannen er na twee uur zwoegen alsnog in om de aan de davits vastgeroeste reddingsboot los te wrikken en te water te laten. Officieel kon de sloep slechts 42 inzittenden bevatten, maar desondanks konden er toch wel 53 man mee en in een werkboot dat zij op het voorschip aantroffen, konden nog eens 14 man plaatsnemen. De riemen en het nooddrantsen waren helaas door de Nederlanders uit de boot verwijderd maar gelukkig lagen de mast en de zeilen er nog in. Velen waren vanaf het schip in het water gesprongen en probeerden zich op planken en deuren, houten meubels en kasten zo lang mogelijk drijvende te houden of een plaats te bemachtigen op enkele bamboevlotten.

Kunstenaar Walter Spies

Tegen de avond van 19 januari 1942, rond half zeven, verdween de boeg van de *Van Imhoff* in de golven. Het schip zonk weg in de diepte, terwijl ruim 300 Duitse gevangenen, die geen kans hadden gezien zich in veiligheid te

brengen, zich nog steeds in hun prikkeldraadkooien aan boord bevonden. Zij werden samen met de zwemmenden mee de diepte in gesleurd. In totaal zijn 411 onschuldige Duitse en Joodse gevangenen hierbij omgekomen. Een van hen was Otto Johann Ludwig Moszkowicz. Van de Joden heeft niemand de ramp overleefd!

Onder de slachtoffers bevonden zich naast de talrijke Joden ook enkele tientallen protestantse zendelingen, katholieke missionarissen, dominees en priesters, ook diverse bekende kunstenaars waaronder de kunstschilder Walter Spies en zelfs een groot aantal actieve en gepensioneerde KNIL-militairen en politie-ambtenaren, die al meer dan 20 jaar genaturaliseerd waren en trouwe dienst aan de koningin bewezen. Van al deze gevangenen kan derhalve moeilijk gezegd worden dat zij nazi's of gevaarlijke elementen geweest zouden zijn hetgeen hun gruwelijke dood zou kunnen rechtvaardigen. Het feit dat de bemanning en de bewakers zichzelf in de reddingsboten in veiligheid hadden gebracht terwijl zij de aan hen toevertrouwde gevangenen keihard aan hun lot overlieten druist in tegen alle regels op zee. Tot op heden zijn de verantwoordelijken nooit berecht!

Dit verhaal zal ongetwijfeld nare herinneringen oproepen bij de lezers die bekend zijn met de koloniale geschiedenis van Nederland, want het lijkt wel een déjà vu. Op 1 januari 1738 verging in een onweer voor de monding van de Marowijnerivier in Suriname het slavenschip *Leusden* van de West-Indische Compagnie, waarbij kapitein Outjes willens en wetens ruim 700 slaven, die benedendeks aan kettingen waren vastgeklonken, liet verdrinken terwijl hij zelf met zijn Nederlandse bemanning op de sloepen stapte en naar de wal vertrok. De kapitein durfde de slaven niet los te laten omdat hij

bang was dat ze de bemanning op het zinkende schip zouden overmeesteren. Dezelfde reden gaf ook kapitein Hoeksema aan ten opzichte van de Duitse gevangenen op de *Van Imhoff*. Op 18 november 1737 vertrok de *Leusden* vanaf het Nederlandse Fort Elmina aan de kust van het huidige Ghana naar Suriname met honderden slaven aan boord. Benedende was het erg donker en benauwd en door het ontbreken van sanitaire voorzieningen stonk het daar verschrikkelijk. Het slavenruim van de *Leusden* was in twee lagen verdeeld zodat er meer slaven vervoerd konden worden.

Hetzelfde principe werd 200 jaar later ook toegepast op het ruim van de *Van Imhoff*. Vandaar dat de kooien waarin de Duitsers opgesloten werden slechts één meter tien hoog en twee meter breed waren waardoor zij net als de slaven op de *Leusden* op elkaar gepakt als haringen in een ton zaten. Zowel de mannelijke alsook de vrouwelijke slaven waren naakt en twee aan twee aan elkaar geketend. Toen het slavenschip eind december 1737 zijn eindbestemming naderde kwam het voor de kust van Suriname in een noodweer terecht. De slaven zaten als ratten in de val toen de romp brak en water de ruimen binnen stroomde. Kapitein Outjes had namelijk de luiken dicht laten spijkeren om te voorkomen dat de slaven naar boven zouden komen, toch hoe hadden ze dat kunnen doen als ze vastgekend waren? Zonder ook maar één vinger uit te steken om hen te redden liet de kapitein de sloepen strijken en vertrok met zijn bemanning. Ruim 700 onschuldige Afrikaanse slaven hebben deze scheepsramp niet overleefd en men moet zich afvragen hoe het mogelijk is dat deze grootste tragedie uit de Nederlandse scheepvaarthistorie bijna 300 jaar lang in het moederland zelf vrijwel onbekend bleef. Het antwoord laat zich wel raden.

Terug naar de *Van Imhoff*. Ook de weinige overlevenden, in de beide booten en op de vloten, die de volgende ochtend werden waargenomen door het KPM-schip *Boelongan*, mochten op uitdrukkelijk bevel van de Commandant Zeemacht niet gered worden. Daarom weigerde de kapitein om humanitaire hulp aan de drenkelingen te verlenen en gaf onder luid gemor van zijn eigen inlandse bemanning het bevel te vertrekken en de drenkelingen zonder water en voedsel aan hun lot over te laten. Hij beriep zich hiervoor op een geheime order van admiraal Helfrich. Een van de drenkelingen, de Duitse Jood Arno Schönmann uit Soerabaja, sprong van een vlot in het water en zwom het schip achterna. Een inlandse matroos, die medelijden toonde, gooide hem een werplijn toe.

Replica van slavenschip "Leusden"

Schönmann probeerde daaraan omhoog te klimmen, werd daaraan echter gehinderd door de eerste stuurman en is achteraf verdronken. De vloten dreven af en werden nooit teruggevonden. Ook twee inzittenden van de beide booten hebben het niet gehaald. Zo waren er uiteindelijk van de 477 geïnterneerde Duitsers nog slechts 65 overlevenden, die door de Nederlandse autoriteiten op het eiland Nias, waar zij enkele dagen later aanspoelden, opnieuw werden gevangengezet.

Uit zeer geheime correspondentie uit 1942 tussen gouverneur Starckenborgh in Batavia en minister van Kleffens in Londen blijkt duidelijk dat het *Van Imhoff*-schandaal in Nederland al vanaf het begin angstvallig in de doofpot is gestopt. Het openbaar worden van de ware toedracht zou de

autoriteiten tot de hoogste instanties zowel in Batavia alsook in Londen en later ook in Den Haag behoorlijk in verlegenheid gebracht hebben en moest dus koste wat het kost geheim gehouden worden. De bemanning en het bewakingsdetachement kregen reeds enkele dagen na hun aankomst in Padang het bevel de ware toedracht rondom het gebeurde met de *Van Imhoff* geheim te houden.

In een telegram aan de Minister van Buitenlandse Zaken in Londen, de heer Eelco Nicolaas van Kleffens, schreef Tjarda van Starckenborgh op 1 februari 1942: "Daar vele geruchten reeds de omloop deden ook onder Duitse vrouwen dat schip met geïnterneerden vergaan en aangezien het voorts ongewenscht is publicatie langer uit te stellen wegens kans eerder bericht buitenlandsche radio, is heden een korte verklaring uitgegeven dat een transport het voorwerp van Japansche actie is geworden welke een groot aantal slachtoffers heeft geëischt. Over behoud bemanning en bewaking is opzettelijk niets gezegd teneinde verkeerden indruk buitenland te vermijden." Niettegenstaande deze poging om de ware toedracht te verbergen wisten enkele overlevenden vanaf het eiland Nias later toch een nauwkeurig verslag van de gebeurtenissen door te geven naar Duitsland. Een klacht wegens moord, die een Duitse overlevende in 1953 tegen de gezagvoerder van de *Van Imhoff* bij de Nederlandse justitie indiende, werd twee jaar later weliswaar in onderzoek genomen, maar resulteerde uiteindelijk 1958 in de conclusie dat er geen redenen waren om een strafvervolgung in te stellen. Men beriep zich hiervoor o.a. op de 'volledige' scheepsverklaring, die kapitein H.J. Hoeksema op woensdag 4 februari 1942 samen met de vierde stuurman M.R. van der Sluis en de hoofdwerktuigkundige J. van der Ploeg aflegde

voor de havenmeester van Batavia, de heer W.H. Morren ten havenkantoor Tandjong Priok.

Ondanks de nadrukkelijke vermelding dat deze verklaring geheel overeenkomstig de waarheid en zonder bijvoeging of weglating van daadzaken zou zijn, roept het lezen van dit zeven A4-tjes tellende document toch wel enkele vragen op: De kapitein verklaarde dat de geïnterneerden goede ligging hadden in de daarvoor genoemde dekken, maar in hoeverre kan bij prikkeldraadkooien van 2 meter breed en 1 meter hoog van een goede ligging gesproken worden? De kapitein heeft samen met zijn bemanning en de militairen het zinkende schip verlaten terwijl daar nog honderden gevangenen in het ruim opgesloten waren, waarvan uiteindelijk 411 personen omkwamen die grotendeels gered hadden kunnen worden. In hoeverre kan hij dan beweren dat hij en zijn ondergeschikten zich aan hun verplichtingen hebben gehouden en steeds met de meeste zeemanschap hebben gehandeld? Een goede kapitein verlaat als laatste het zinkende schip!

In zijn verklaring wil kapitein Hoeksema ons laten geloven, dat de reddingsboten allemaal vol waren en dat er voor de 477 geïnterneerden geen plaats was, hetgeen enerzijds betekent dat er al vanaf het begin geen rekening werd gehouden met een eventuele redding van de Duitse geïnterneerden, maar anderzijds spreekt hij zichzelf ook tegen. De Nederlanders beschikten over een motorsloep en vier gewone reddingssloepen met elk een minimale capaciteit van 42 inzittenden. Uit het feit dat er in de achtergelaten vijfde sloep uiteindelijk 53 man konden plaatsnemen blijkt, dat er ruim voldoende plaats was om een groot aantal drenkelingen te kunnen redden. De 84 bemanningsleden en 62 bewakers

zaten dus heel uitgebreid in de sloepen terwijl er nog ruim 100 man erbij hadden gekund. Sowieso hadden ze de Joden mee moeten nemen, die in principe niet eens geïnterneerd hadden mogen worden.

Wat de zwemmers betreft, die probeerden de reddingsboten te bereiken, heeft de kapitein het in zijn verslag weliswaar over een gewonde geïnterneerde, die in een van de sloepen werd meegenomen, maar hij verzuimde daarbij te vermelden, dat deze Duitser gewond raakte doordat er dwars door zijn hand geschoten werd bij zijn poging om aan boord van de boot te klimmen. Verder wordt in de verklaring de aanwezigheid van voldoende reddingsvesten en enkele reddingsmatrassen vermeld, maar wat hadden de drenkelingen eraan als zij door de haaien werden aangevallen en de *Boelongan* de volgende dag weigerde om de Duitse overlevenden aan boord te laten? Al deze vragen bleven tot op heden onbeantwoord.

Cineast Dick Verkijk

In 1964 kreeg de cineast Dick Verkijk van Herman Wigbold van de VARA de opdracht om een documentaire over de *Van Imhoff*-affaire te maken voor de actualiteitenrubriek 'Achter het Nieuws'. *Vrij Nederland* schreef op 1 februari 1969 met betrekking tot het feit dat de kapitein van het zinkende schip de gevangenen in het ruim aan hun lot overliet nadat hij zichzelf in veiligheid had gebracht: 'Voor Wigbold stond vast dat er geweigerd is Duitsers te redden omdat zij Duitsers waren!' Hoewel Justitie weigerde om gegevens hieromtrent aan Verkijk te verstrekken was hij er

desalniettemin in geslaagd een nauwkeurige reportage over deze beschamende gebeurtenis te maken, die echter nooit is uitgezonden omdat de toenmalige televisiecommissaris Jan Willem Rengelink de uitzending botweg verboden had. Zo bleef de documentaire achter slot en grendel op de planken liggen en was later nergens meer te vinden. Gewoon spoorloos verdwenen! Wij kunnen er gerust van uit gaan, dat het ruwe materiaal vernietigd is. Een tweede documentaire van Verkijk over hetzelfde onderwerp, die wel aanzienlijk korter was dan de eerste, werd door de VARA-voorzitter Jaap Burger persoonlijk verboden, waarbij het niet uitgesloten is dat dit in overleg met de toenmalige regering gebeurde gezien het feit dat Jaap Burger onder Willem Drees oud-fractievoorzitter van de PvdA was.

Hoe dan ook, Dick Verkijk liet het er niet bij zitten en publiceerde de resultaten van zijn onderzoek op vrijdag 16 april 1965 in *Het Parool*, hetgeen nogal enige opschudding veroorzaakte. Naar aanleiding hiervan wijdde *Der Spiegel* op 22 december 1965 en 7 februari 1966 twee uitgebreide artikelen met foto's en oog-getuigenverslagen aan de pogingen van zowel de VARA-leiding alsook van de Nederlandse autoriteiten het *Van Imhoff*-schandaal in de doofpot te stoppen. Dit had tot gevolg, dat de fractieleider van de PSP in de Tweede Kamer, Lankhorst, op 15 februari 1966 lastige vragen over deze affaire aan de toenmalige minister van Defensie Piet de Jong (Kabinet Cals) stelde. In zijn reactie wees de Jong op het onderzoek uit 1956 met het resultaat dat het ministerie van Buitenlandse Zaken de regering in Bonn destijds liet weten dat geen strafvervolgning zou worden ingesteld. Ook in maart 1966 werd in de Eerste Kamer door de PSP, gesteund door de PvdA en de ARP, een voorloper van het CDA, op meer inlichtingen over de

gebeurtenissen rondom de *Van Imhoff* aangedrongen. Minister De Jong gaf hierop de schriftelijke reactie, dat er geen onjuiste beslissingen waren genomen en dus geen grond aanwezig was voor een strafrechtelijke vervolging tegen de gezagvoerder van de *Van Imhoff*. De Kamer kwam daarna niet meer op het gebeurde terug en de discussie was gesloten.

Zo belandde de hele affaire opnieuw in de doofpot en werd door de latere publicaties van Van Heekeren en Bezemer slechts ten dele openbaar gemaakt. Tot op heden werd echter niemand verantwoordelijk gesteld voor de dood van 411 geïnterneerde Duitsers en Joden, waaronder Otto Moszkowicz, waardoor het *Van Imhoff*-schandaal nog steeds

een zwarte bladzijde in de geschiedenis van maritiem Nederland zal blijven.

Werner Stauder is van Joodse afkomst en was 34 jaar werkzaam bij de Telegraaf. Hij werkt aan een boek over interneringskampen in Nederlands-Indië.

 <p>*Afhalen *Lunch *Diner *Catering</p> <p>www.mirasa.nl info@mirasa.nl</p>	<p><i>Indonesisch eethuisje Mirasa</i></p>	<p>Reinkenstraat 61 2517 CR Den Haag Tel: 070 - 346 41 98 Fax: 070 - 363 43 13 M: 06 - 45614409 J.J.H.W. de Brabander F.P. Hartani</p>
---	--	--

(advertentie)

Nationale Indië Herdenking 2014

Het Nationaal Indië Monument aan de B.M. Teldersweg in Den Haag

(Foto: ANP)

Herdenken 2014 en de Indische Kwestie

Op 30 juni 2011 boog de Tweede Kamer tijdens een spoeddebat zich over eerherstel, achterstallige betalingen en compensatie voor Nederlandse ambtenaren en KNIL-

militairen die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Japanse kampen zaten. Ruim 60.000 Nederlandse ambtenaren en militairen hebben in de tweede wereldoorlog in de

Jappenkampen gezeten. In die periode kregen ze geen salaris, terwijl ze daar wel recht op hadden. Ze kregen dat ook niet uitbetaald toen ze na de oorlog in Nederland aankwamen. Deze Nederlandse oud-militairen en oud-ambtenaren proberen nu al meer dan 60 jaar het achterstallig loon en pensioen uitbetaald te krijgen. Het gaat inmiddels om een bedrag van meer dan 50 miljard euro. Maar bovenal wil men eerherstel.

Nederland is één van de weinige landen die de afgelopen 69 jaar niet haar verplichting tegenover deze mensen is nagekomen. We moeten ons hier voor schamen. Verantwoordelijk staatssecretaris Veldhuijzen van Zanten (CDA) van VWS besloot eerder in 2011 dat het welletjes was: Ze zette een streep onder de zaak, zonder uitbetaling of excuses. Waarop de Kamercommissie haar terug floot, wat uiteindelijk leidde tot het spoeddebat op 30 juni 2011. Met een verschil van slechts twee stemmen werd de motie van D66 Kamerlid Pia Dijkstra verworpen.

Het gevolg was wel dat er vanaf dat moment een intensief contact onderhouden werd tussen leden van de Tweede Kamer en de delegatie van Het Indisch Platform.

Op initiatief van de voorzitter van het Nederlands Indisch Cultureel Centrum (NICC) en tevens de hoofdredacteur van NICC Magazine, Hans Vogelsang werd tijdens een intensieve campagne een petitie ter ondertekening aangeboden aan Indische Nederlanders en sympathisanten, teneinde een spoedige oplossing af te dwingen van De Indische Kwestie. Op 19 maart 2013 werd deze petitie, die geresulteerd heeft in meer dan 10.000 handtekeningen, aangeboden aan de vaste Kamer-commissie van VWS. Dit werd gedaan na een Stille Tocht vanaf het Vredespaleis naar Het Plein bij de Tweede Kamer en waaraan 500 mensen deelnamen. Het overleg tussen VWS en de Delegatie van het Indisch Platform kreeg hierdoor opnieuw een extra impuls, mede door de welwillende houding van

de huidige Staats-secretaris van VWS, Martin Van Rijn. Dit overleg bevindt zich momenteel in een dusdanig gevorderd stadium, dat algemeen verwacht wordt dat na het zomerreces van 2014 hierover eindelijk na bijna 70 jaar een beslissing zal worden genomen.

Reden te meer om juist in dit cruciale jaar 2014 uw sympathie te betuigen met de Indische gemeenschap en massaal aanwezig te zijn bij de Nationale herdenking in Den Haag en alle overige herdenkingen in den lande. Zodoende kunt u met uw aanwezigheid benadrukken dat niet langer gewacht kan en mag worden met een oplossing van deze onverkwikkelijke Indische Kwestie en eindelijk na bijna 70 jaar RECHT wordt gedaan aan hen die tijdens de oorlogsjaren in Nederlands-Indië grote offers hebben gebracht voor de vrijheid die wij nu allen genieten.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur NICC Magazine. Augustus 2014.

Programma Nationale Herdenking op 15 augustus 2013

Ochtendprogramma in het World Forum (tegen betaling)

10.30 - 11.30 uur

- Opening door de heer J.G.C. Wiebenga, voorzitter van de Stichting Herdenking 15 Augustus 1945
- Voordracht door de heer Reggie Baay - schrijver en onderzoeker. Thema: "Het besef uit Indië te komen".

Vanaf 11.30 uur: Vervoer per pendelbussen of te voet naar het Indisch Monument

Herdenkingsplechtigheid bij het Indisch Monument

Vanaf 12.30 uur

- Voordracht door mevrouw Gerdi Verbeet
- Toespraak door Arnout Jan de Beaufort, leerling van het Vrijzinnig Christelijk Lyceum te Den Haag, adoptieschool van het Indisch Monument.
- De muzikale omlijsting in 2014 wordt verzorgd door de Residentie Bach Ensembles en de Koninklijke Militaire Kapel 'Johan Willem Friso', o.l.v. majoor Tijmen Botma.
- Kransleggingen

- De ceremonie wordt afgesloten met een defilé langs het Indisch Monument.

Vanaf 13.30 uur:

Vervoer per pendelbussen of te voet naar het World Forum.

Middagprogramma World Forum

Vanaf 13.00 uur

Lunch (tegen betaling) en koempoelan in het World Forum met exposities en stands.

15.30 - 17.00 uur

Indische salon: "Het besef uit Indië te komen".

Meer informatie over de Indische Salon:

<http://www.indieherdenking.nl/cms/publish/content/showpage.asp?pageid=278>

Jongerenprogramma

Op 15 augustus staat de Wereld Express van het Indisch Herinneringscentrum bij het World Forum.

Deze is de hele dag te bezoeken.

De Wereld Express is gemaakt voor jongeren van 10 tot 14 jaar, maar is ook voor volwassenen boeiend.

Het gezongen Indisch Onze Vader:

 <p>On-ze Va-der, die in de he-mel zigt, ge-hei-ligd word' Uw naam. On-ze Va-der, die in de he-mel zigt, laat ko-men laat ko-men Uw rijk Uw wil, Uw wil ge-schie-de, op aard, als in de he-mel Uw wil ge-schie-de op aar-de, als in de he-mel Geef ons he-den ons daag-lijks brood, en ver-geef ons on-ze schul-den, en ver-geef ons on-ze schul-den ge-lijk ook wij ver- ge-ven on-ze schul-de-na-ren En leid ons niet in be- ko-ring maar ver-los ons van het kwa-de, en leid ons niet in be-ko-ring maar ver-los ons van het kwa- de. A-men. A-men.</p>	<p><i>Bapa kami yang ada di surga Dimuliahkanlah Nama Mu Datanglah Kerajaan MU Jadilah Kehendak MU di bumi seperti didalam surga Berikamlah kami pada hari ini makanan kami yang secukupnya Dan ampunilah kesalahn kami seperti kama yuga mengampuni orang yang bersalah kapada kami Dan janganlah membaw kami kedalam pencobaan, tetapi lepaskanlah kami, dari yang jahat, kerena Engkaulah yang mempunyai Kerajaan dan Kuasa dan Kemuliaan dampai selama-lamanya. Amin.</i></p> <p>http://youtu.be/1UN_XJ8xgDE</p>
---	---

Herdenkingen elders in het land

Vorige jaren ontvingen wij een groot aantal aankondigingen van Indië herdenkingen door geheel Nederland en zelfs uit het buitenland. Het is voor de redactie dan ook een groot raadsel waarom dit jaar niet. Slechts een handvol herdenkingen kregen wij toegestuurd. Ondanks dit geringe aantal heeft de redactie toch besloten om hieraan in deze editie aandacht te schenken. We hebben gemeend om noodgedwongen de herdenkingen van vorig jaar te herhalen met waar dat nodig is, aangepaste gegevens en/of weglatingen. Mocht er een herdenking bij staan die dit jaar niet doorgaat of anderszijds, dan biedt de redactie hiervoor op voorhand excuses aan. De redactie wil u er nu alvast op wijzen volgend jaar TIJDIG uw plechtigheid aan te melden. Wilt u weten waar bij u in de buurt een herdenking plaatsvindt, dan adviseren wij u het internet te raadplegen. De Nationale Herdenking bij het Indisch Monument zal ook dit jaar weer rechtstreeks door de NOS op televisie worden uitgezonden.

14 augustus 2014

Amstelveen, Broersepark

Elk jaar, voorafgaand aan de dag van de capitulatie vindt in Amstelveen de herdenking plaats bij het Monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Japanse bezetting en de

Bersiap. De plechtigheid begint om 19.30 uur en duurt tot 20.30 uur. Bij deze herdenking is iedereen welkom, maar zorgt u ervoor tijdig aanwezig te zijn, vanwege een beperkt aantal van 600 zitplaatsen. Na afloop is er in het naast het monument gelegen gebouw een kumpulan, waarvoor u van harte bent uitgenodigd.

15 augustus 2014

Wageningen, Rumah Kita

De bewoners van zorginstelling Rumah Kita in Wageningen herdenken samen met hun familieleden de capitulatie veel bewoners luidde deze het begin in van de onafhankelijkheidsstrijd en de Bersiap periode, waardoor vrijwel ieder het land halsoverkop moest verlaten. Om 10.30 uur zal Marco Petzoldt regiomanager van Rumah Kita de aanwezigen welkom heten, waarna de Burgemeester van Wageningen

enkele woorden zal spreken, namens Gemeente Wageningen. Tijdens de herdenking wordt de taptoe geblazen, gevolgd door één minuut stilte en het zingen van twee coupletten van het Wilhelmus. Daarna volgt de vlagceremonie en worden twee kransen bij het monument gelegd, waarna tot slot ook de bezoekers en bewoners de mogelijkheid hebben om bloemen bij het monument te leggen. Na afloop wordt er gezamenlijk koffie gedronken in het restaurant.

Geldrop, begraafplaats 't Zand'

Jaarlijkse herdenking bij het gedenkteken op begraafplaats 't Zand aan het Aragorn in Geldrop. Vanaf 18.30 uur worden hier de gevallen herdacht uit de tijd van de Japanse bezetting, de Bersiap en de Politionele Acties, zowel burgers als militairen. Toespraken worden afgewisseld met muziek.

Ook hier wordt twee minuten stilte in acht genomen, en is er gelegenheid tot het leggen van bloemen.

De Bilt, Stadhuis

Bij het Oorlogsmonument voor het Stadhuis in de Bilt vind de jaarlijkse herdenking plaats. Omdat deze herdenking ieder jaar drukker wordt, worden alle belangstellenden dringend verzocht om tijdig aanwezig te zijn. De aanvang is om 13.30 uur.

Bijzonder is, dat er voor elk jaar na de capitulatie van Japan één rode roos in vazen wordt geplaatst; dit jaar dus 67 rozen, plus één witte roos, symbool voor de toekomst. Deze witte roos wordt door iemand van de 4e generatie op een zelfgekozen plaats tussen de rode rozen geplaatst. Na afloop van het officiële gedeelte is er gelegenheid om zelf bloemen neer te leggen. Daarna is er koffie met spekkoek.

Enschede, Blijdensteinpark

Verreweg het oudste Indië Monument van Nederland staat in Enschede. Het werd in 1960

onthuld door de weduwe van generaal Spoor. De herdenking begint om 10.15 bij het monument in het Blijdensteinpark in Enschede. Sprekers zijn mevr. N. de Ruyter de Wildt, mevr. C. Everhard en Burgemeester Den Oudste. Het gedicht "De strijd duurt voort" wordt voorgedragen door de heer P. Amweg. Ook hier wordt de vlagceremonie uitgevoerd gevolgd door twee minuten stilte en de mogelijkheid om bloemen te leggen.

Den Helder, De Vijfsprong

Bij het monument "Voor hen die vielen" aan De Vijfsprong wordt de jaarlijkse herdenking gehouden. De ontvangst is in Hotel Wienerhof, naast het NS-station om 10.00 uur. Er staat koffie met cake klaar. Om 10.20 uur begint de herdenkingsceremonie met om 11.00 uur de kerkdienst onder leiding van Ds. J. Moens. Na afloop is er (op afroep) gelegenheid tot het leggen van

bloemen op persoonlijke titel. Het officiële gedeelte wordt om 12.00 uur afgesloten met een dankwoord van de voorzitter van de

Stichting "15 augustus herdenking Den Helder". Daarna is iedereen uitgenodigd voor een informeel samen zijn in Hotel Wienerhof met koffie en spekkoek en een kleine Indische catering. Vanaf 9.00 uur kunnen kransen en bloemen worden afgeleverd. Insignes en Onderscheidingen mogen worden gedragen.

Hardenberg, Indiëplantsoen

Ook in Hardenberg worden de gevallen uit de Tweede Wereldoorlog en de daarop volgende bloedige periode in voormalig Nederlands-Indië herdacht.

Dit gebeurt bij het Monument achter het theater "De Voorvechter". Aanvang van de herdenking is om 19.00 uur.

Soest, Woongroep Insulinde

Een plechtige herdenking in de Bendopo van woongroep Insulinde

aan de Wilgenblik 34 in Soest. Vanaf 10.30 uur ontvangst van

genodigden, waarna om 11.00 uur de herdenking begint bij de Indische Plaqueette bij het Verzetsmonument aan de Ir. Menko-laan.

Steenwijk, Slingerbos

Door St. Herdenking 15 augustus 1945 in Steenwijk wordt de jaarlijkse herdenking gehouden bij het monument in het Slingerbos. Om 11.00 uur is de vlagceremonie, waarna de plechtigheid om 11.45 uur begint. Alle belangstellenden wordt dringend verzocht om uiterlijk 11.30 uur aanwezig te zijn. Spreker is onder andere de Burgemeester van Steenwijk. Na afloop is er een

Informele bijeenkomst in de foyer van Theater De Meenthe aan het Stationsplein in Steenwijk

Zwolle, Park Eekhout

Bij het Indië en Nieuw Guinea Monument aan de Van Rooyensingel worden van 18.45 tot 20.00 uur de slachtoffers herdacht van de Japanse bezetting, de Bersiap periode, de politionele acties, alsmede de militaire conflicten in Papua Nieuw Guinea. Gast-sprekers zijn: Luitenant-generaal

Bart Hoitink en Jan van Wagtendonk, voorzitter van de Stichting Japanse Ereschulden.

Met de medewerking van onder andere de leerlingen van de Parkschool zullen kransen en bloemen gelegd worden. Het officiële gedeelte wordt afgesloten met een defilé. Na afloop is er thee en koffie bij de Theeschenkerij van Park Eekhout.

Breda, Zorgcentrum Raffy

In de tuin van zorgcentrum Raffy aan de Wildestraat in Breda organiseert Werkgroep "Indië Herdenking Noord Brabant West"

een jaarlijkse herdenking. Men herdenkt er alle mannen, vrouwen en kinderen die het leven lieten tijdens de Japanse bezetting en de Bersiap. De ceremonie begint om 14.00 uur.

Den Bosch, "De Grevelingen"

Op het terrein van het Indisch-Moluks zorghuis "De Grevelingen" wordt de herdenking gehouden bij het monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Japanse bezetting en de Bersiap periode. Het ceremoniële gedeelte begint om 14.15. uur met enkele toespraken, koorzang en dan aansluitend de kransleggingen. Het thema van dit jaar is: "Verleden....Heden".

Vervolgens is er voor ieder de gelegenheid om bloemen te leggen bij het monument, waarna het officiële deel om 16.00 uur sluit. Daarna is in het zorgcentrum nog een muzikaal optreden en kunt u nog wat napraten en wordt een Rijsttafel geserveerd. Deze herdenking wordt georganiseerd door Stichting HONI (Herdenking Oorlogsslachtoffers Nederlands-Indië).

Hilversum, Noorderbegraafplaats

Herdenkingsplechtigheid bij het Indië Monument aan de Laan 1940-1945. Er zullen toespraken worden gehouden en gedichten voorgelezen, waarna bloemen bij het monument worden gelegd. De plechtigheid, die al voor de

6^e keer wordt georganiseerd door de werkgroep "Hilversum 15 augustus", begint om 16.00 uur.

Herdenken buiten Nederland

California, U.S.A.

In Zuid Californië woont een grote groep Indische Nederlanders, die daar in de jaren na de oorlog toe emigreerde. Ieder jaar herdenken zij gezamenlijk de capitulatie van Japan en tevens de slachtoffers van de Bersiap. Zij hebben het voorrecht om op het Ereveld "The National Cemetery" in het westen van Los Angeles een speciale gedenknaald te mogen oprichten,

waar een plaquette met de tekst "De Geest Overwint" de façade van het monument siert. Ieder jaar komt ook de Consul zijn opwachting maken en tevens is de directeur van The National Cemetery bij de ceremonie aanwezig. Naast de toespraken is er een zangkoor en is er een kranslegging onder andere door de Dutch Club Advendo en De Wapenbroeders Avio. Wie aldaar verblijft en de ceremonie wil bijwonen kan alle informatie inwinnen bij Winnie Schardijn, winschar@aol.com.

Ontario, Canada

Ook in Canada wordt de capitulatie van Japan herdacht met een bijeenkomst van Nederlandse en Nederlands-Indische Canadezen en andere geïnteresseerden. De plechtigheid vindt plaats in de Harmony Hall van Holland Christian Homes in Zuid Ontario op bij de bronzen plaquette. De organisatie is in handen van "August 15/1945

Foundation – Southern Ontario”. Voorzitter Eddy Lie deed ons mede dat het thema dit jaar is: De

Slag in de Javazee. Bij de plechtigheid zal de Nederlandse Militaire Attaché in Canada, Commander Frits Stam een toespraak houden. Verder zal aanwezig zijn de Consul Generaal Hans Horbach, alsmede vertegenwoordigers van Nederlandse veteranenorganisaties in Canada. Na afloop wordt gezamenlijk een traditionele Indische maaltijd genuttigd. Nadere inlichtingen: boukedejong@rogers.com

Benidorm, Spanje

Dat in Spanje veel Indische Nederlanders wonen, is bekend. Daarom is er ook in Kerkgebouw Het Anker (in Benidorm, Alicante) een jaarlijkse herdenking van de overgave van Japan. Deze wordt altijd bijgewoond door de Nederlandse Consul en zijn militaire attaché of zijn Chef de Poste uit Madrid. Ook de plaatselijke Consul voor het gebied rond de Costa Blanca aanwezig. Na de toespraken volgt er een kranslegging en een vlagceremonie. Daarna een informeel samenzijn met een rijsttafel. Bent u in die periode in Spanje en wilt u bij de herdenking aanwezig zijn? Alle informatie kunt u krijgen bij Ortwin Louwerens, orthwin@gmail.com.

Auckland, New Zealand

De EJOS organisatie in Auckland, New Zealand is verantwoordelijk voor de organisatie van de

herdenking aldaar. Ergens in mei worden de gevallen soldaten van Australië en New Zealand herdacht op de “ANZAC-day”. De Hollandse en Indische mensen hebben daar niets mee van doen, maar sluiten zich daar

wel bij aan, omdat er voor hen geen andere herdenkingsdag is. En dus vieren ze in mei de capitulatie van Japan bij hun eigen monument. Bovendien is de 15^e augustus voor hen geen reden om te vieren, omdat ze op die dag in handen vielen van de strijders van Sukarno. Wie meer wil weten over deze herdenking in mei elk jaar, kan terecht bij de voorzitter: Ivo Pabbruwe, ivo.p@xtra.co.nz.

17 augustus 2014

Arnhem, Landgoed Bronbeek

Op zaterdag 17 augustus worden de slachtoffers van de Birma-Siam en de Pakan Baroe Spoorweg herdacht. Vanaf 10.00 uur is de ontvangst. De ceremonie begint om 11.15 uur, waarbij iedereen welkom is. De herdenking wordt geopend met een toespraak van Thijs Meijer, de ceremoniemeester en zoon van een spoorwegveteraan. Na een gedicht door

een leerling van het Arentheem College een toespraak door Jan Banning, fotograaf en zoon van een spoorwegveteraan. De voorzitter van SHBSS, zal eveneens een toespraak houden. Dan de Herdenking met de officiële kranslegging, waarna de gelegenheid wordt geboden om op persoonlijke titel bloemen bij het monument te leggen. De ceremonie wordt afgesloten met het Wilhelmus. U kunt uw deelname misschien combineren met een bezoek aan Museum Bronbeek, om een tentoonstelling te bezoeken.

Den Haag, Duinzichtkerk

De jaarlijkse herdenkingsdienst wordt weer georganiseerd door de Haagse Gemeenschap van Kerken op zondag 17 augustus. Tijdens de dienst zal Bob Schuitemaker vertellen over de bevrijding uit Kamp Bankinang. Tevens zal er aandacht besteed worden aan de Bersiap periode. Vele burgers van jong tot oud, werden in die periode alsnog of opnieuw vastgezet en die vaak op

beestachtige wijze vermoord of verminkt. Medewerking door het Stemmenorkest uit Well, dat met teksten en muziek de bijeenkomst zal opluisteren. Het oorspronkelijke Vocale Vrouwenorkest ontstond in 1943 in Kamp Palembang onder leiding van Norah Chambers en zendinge Margaret Dryburgh. De locatie is de **Duinzichtkerk**, Van Hogenhoucklaan 89, Den Haag. De aanvang van de herdenking is om 17.00 uur.

23 augustus 2014

Arnhem, Landgoed Bronbeek

De Stichting Herdenking Japanse Jongenskampen organiseert voor de 25^e keer de jaarlijkse herdenking voor de slachtoffers van de Japanse Jongens-kampen. Het betreft hier met name de Jongenskampen Ambawara / Bandoengan, Bankong/Gedungjati en Tjimahi/Bandoeng. De aanvang is om 10.30 uur en u bent vanaf 10.00 uur welkom. Toespraken zijn er dit jaar van diverse gastsprekers. Tevens is er een muzikaal intermezzo. Om 13.15 staat er een Indische maaltijd voor u klaar in de Kumpulan.

Hiervoor kunt u ter plaatse maaltijdbonnen kopen.

Is er bij u in de buurt een Indië herdenking die hier nog niet vermeld staat? Laat het ons weten. Dan zorgen wij ervoor dat het er volgend jaar bij staat. Graag met een foto van het monument of de plaquette. Het adres is:

info@indisch-centrum-den Haag.nl

(advertentie)

Reparatie van iPhone, iPad en nu ook android. Klik [hier](http://www.borca-online.nl/iphone-en-ipad-reparatie) voor de aanbieding <http://www.borca-online.nl/iphone-en-ipad-reparatie>

Borca Computer Online Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Een finale afrekening, of toch niet?

Deel 3

Door: Bert Immerzeel

Resumerend heeft de Indische gemeenschap tot op de dag van vandaag zeven claims open staan jegens de Nederlandse overheid en twee jegens banken en verzekeringsmaatschappijen."

Aldus de belangrijkste conclusie in het boek 'Opgevangen in andijvielucht' van Griselda Molemans. In dit artikel bespreken we claim nummer 6, gebaseerd op de uitkering voor de ex-

krijgsgevangenen uit Birma en Thailand.

In juli 1954 verscheen in de Nederlandse pers het volgende bericht:

"Het Ministerie van Buitenlandse Zaken te 's-Gravenhage maakt het volgende bekend: In de oorlogsjaren heeft Japan in het bezette gebied van Birma en

Thailand een spoorlijn aangelegd die beide landen verbond; hiervoor werd gebruik gemaakt van vele tienduizenden geallieerde krijgsgevangenen. Na de wapenstilstand is de spoorlijn opgebroken en werd het hierbij vrijkomende materiaal door het geallieerde oppercommando verkocht. De ontvangsten hiervan zijn thans, nadat tussen de betrokken geallieerde landen

hiertoe overeenstemming was bereikt, verdeeld over de landen waarvan de onderdanen aan de spoorlijn hebben gewerkt, met de bedoeling dat deze gelden aan de betrokken ex-krijgsgevangenen zullen worden uitgekeerd. De onderhandelingen terzake hebben geruime tijd geduurd. doch onlangs zijn de gelden ter beschikking van de Nederlandse Regering gesteld ter verdeling onder degenen, die, behoord hebbend tot de Nederlandse (Nederlands-Indische) Zee-, Land- en Luchtstrijdkrachten, als krijsgangenen van Japan, die gedwongen aan de Birma-Thailand spoorweg hebben gewerkt."

In het bericht, waarin vervolgens betrokkenen werd opgeroepen zich te melden, werd niet aangegeven hoeveel de Nederlandse overheid had ontvangen. Uit de Handelingen van de Tweede Kamer blijkt echter dat het ging om 100 duizend Engelse ponden, oftewel 760 duizend gulden. Dit bedrag zou in theorie moeten worden verdeeld onder ca. 18.000 Nederlandse krijsgangenen die aan de spoorlijn hadden gewerkt, dan wel aan hun nabestaanden (ca. 3000 overleden tijdens hun werkzaamheden). Een eenvoudige rekensom leert ons dat dit slechts fl. 42,22 gulden per persoon zou opleveren. Mogelijk omdat het aantal aanvragen lager werd ingeschat, werd de hoogte van de uitkering vastgesteld op op fl. 61,73.

'Het geld is bijna op'

Verantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling was het Ministerie van Buitenlandse zaken, Directie Overgangszaken Indonesië. Aanvragen van ex-KNIL-militairen dienden te worden gezonden naar dit ministerie, aanvragen van personeel van de Koninklijke Marine naar het Ministerie van Marine. Tijdens de uitvoering van de regeling bleek dat niet mogelijk

was vast te stellen, wie daadwerkelijk aan de spoorweg hadden gewerkt, reden waarom werd besloten uit te keren aan allen die tijdens hun krijsgangenschap in Thailand of Birma hadden verbleven.

In 1967, kort na de overdracht van de werkzaamheden van Buitenlandse- naar Binnenlandse Zaken, werd een rapport opgesteld met betrekking tot de stand van zaken voor wat betreft deze en de algemene krijsgangenenregeling. Op dat moment was het beschikbare geld bijna geheel verbruikt: "Er is nog geld voor ongeveer een dozijn uitkeringen. Aanmeldingen komen bijna niet meer binnen." Evenals de algemene krijsgangenenregeling (ex-artikel 16 vredesverdrag met Japan) en de burgergeïnterneerdenregeling (JU) werd ook deze regeling niet gesloten. Nog steeds kunnen aanvragen worden ingediend. Aanvragers moeten zich hiervoor wenden tot de Stichting Administratie Indische Pensioenen (SAIP).

Japanse wacht Krijsgangenenkamp Thanbyuzayat in Thailand.

De 'claim'

In 'Opgevangen in andijvelucht' vraagt Griselda Molemans zich af of het Geallieerd opperbevel inderdaad aan de Nederlandse overheid heeft uitbetaald, en om hoeveel geld het dan wel ging. "Het antwoord ligt veilig opgeborgen in het Nationaal Archief in Den Haag: de betreffende dossiers over de

oorlogsschaderegeling Nederland-Thailand zijn pas in 2031 te raadplegen."

Vreemd genoeg geeft ze even verder in haar tekst zich zelf al antwoord. Volgens "een bron" gaat het om 17.399 ex-dwangarbeiders (...), en 100.003 Britse ponden.

Na nog een keer te hebben gewezen op het feit dat vele belanghebbenden niet hebben geweten van deze regeling, concludeert zij: "Er staat dus nog altijd een deel van de huidige waarde van ruim 3,5 miljoen euro op de balans van de Nederlandse overheid."

Ik heb geprobeerd te achterhalen waar zij deze 3,5 miljoen euro vandaan haalt, en ik moet toegeven, het is me niet gelukt. Hoe het ook zij, haar boodschap is duidelijk: de overheid heeft – ook hier – te weinig kenbaarheid gegeven aan de regeling, en er zo een flinke duit aan overgehouden.

In december 2013 deed de schrijfster een oproep op de website van het Amerikaanse The Indo Project:

"My question to Dutch survivors of the Burma Railway in the US is this: did you know about the Siamese compensation settlement. And did you receive the compensation? If you didn't, may I receive your name and date of birth to include in a list which forms the basis of a court case against the Dutch State? Please note: the amount per person is not the most important aspect: there is a pattern in the way the Dutch government has handled several compensation settlements for displaced persons from Indonesia. Most rightful claimants have never been informed about these financial arrangements."

Het 'patroon' waarvan zij hier spreekt, zou gelden voor meerdere compensatieregelingen.

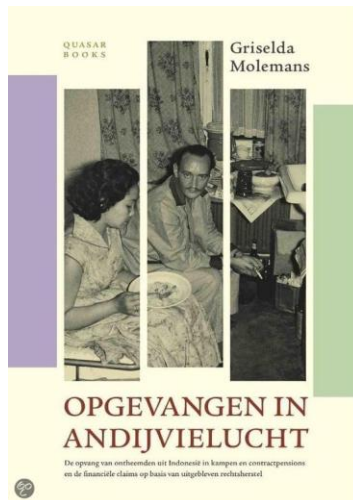
De Nederlandse Staat wordt binnenkort door haar op het matje geroepen.

Drie regelingen

Ik besprak hier in de Java Post tot dusverre drie van haar claims. Het betreft drie regelingen die gemeen hebben dat zij alle drie tussen 1954 en 1956 van kracht werden, werden uitgevoerd door ambtenaren van het zelfde ministerie, en betrekking hadden op door de overheid verkregen *lump sums*. De instanties van wie de gelden werden verkregen waren verschillend: de krijgsgevangengelden ex artikel 16 van het vredesverdrag werden verkregen van het Internationale Rode Kruis; de gelden behorende bij het Yoshida Stikker protocol (JU) van Japan; die van het Thailand-Birmafonds via een Geallieerde bankrekening in Londen. Bij deze transacties was het doel van de gelden duidelijk: 'krijgsgevangenen', 'burgergeïnterneerden', 'krijgsgevangenen die werkten aan de spoorlijn'. Nimmer werden echter nadere voorwaarden opgelegd of aanwijzingen gegeven hoe dat geld verder verdeeld moest worden. De Nederlandse overheid was zélf verantwoordelijk voor deze verdeling, en deed dat, voor zover ik dat kan overzien, naar behoren. In ieder geval in de geest van de hieraan ten grondslag liggende besprekingen.

- Aan ca. 91.000 burgergeïnterneerden (van de geschatte

100.000) werd in totaal 38 miljoen gulden uitgekeerd, per persoon fl. 415,-. Toen bleek dat nog bijna 3 miljoen in kas was en nauwelijks nog aanvragen binnenkwamen, werd in 1960 aan rechthebbenden een nabetaling gedaan.

- Aan ca. 38.000 ex-krijgsgevangenen (van de geschatte 42.000) werd in totaal 11 miljoen gulden uitgekeerd, per persoon fl. 264,-. Toen in 1962 bleek dat nog 1,1 miljoen in kas was en nauwelijks nog aanvragen binnen kwamen, werd 1 miljoen weggeschonken aan een stichting die als doel had financiële steun te verlenen aan gezinnen van in financiële nood verkerende ex-krijgsgevangenen. Na volledige schenking van deze gelden beëindigde deze stichting in 1966 haar werkzaamheden.

- Aan een onbekend aantal ex-krijgsgevangenen uit Birma-Thailand werd in totaal 760.000 gulden uitgekeerd, per persoon fl.

61,73. In 1967 was nog geld over voor 'een dozijn' aanmeldingen.

De regelingen zijn niet gesloten, ondanks het feit dat de *lump sums* in alle gevallen in de jaren '60 waren verbruikt. Toegekende aanvragen om 'Japanse' uitkeringen worden sindsdien betaald met Nederlands geld. Mochten, naar aanleiding van de publiciteit rondom 'Opgevangen in andijvielucht', belanghebbenden veronderstellen alsnog aanspraken aan de genoemde regelingen te kunnen ontlenen, dan moeten zij zich melden bij de SAIP.

Naar het archief!

Natuurlijk blijven veel vragen onbeantwoord. Zo weten we bijvoorbeeld onvoldoende van de uitvoering van de Birma/Thailand-regeling, en kennen we van deze regeling niet het uiteindelijke aantal uitkeringen. De suggestie van mevrouw Molemans dat de overheid onoorbaar handelen verdoezelt door de archieven niet te openen, is onterecht. Had zij, net zoals ik, een telefoontje gepleegd met het Nationaal Archief, dan had zij te horen gekregen dat alle desbetreffende archiefbestanden hetzij openbaar zijn, hetzij 'beperkt openbaar'. 'Beperkt openbaar' wil echter slechts zeggen dat de stukken wél mogen worden ingezien, maar niet mogen worden gekopieerd. Dat is anders dan verdoezelen. *Java Post*

zoekt donateurs

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse overheid.

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

www.indischplatform.nl

info@indischplatform.nl

Het Indisch Platform heeft de ANBI-status en dus is uw donatie een aftrekpost bij uw belastingaangifte

Indo Rock ons cultureel paradepaardje? (8)

door: Albert van Prehn

Over het algemeen, in de begin jaren van de indo muziek en bands was er weinig tot bijna niets te verkrijgen op gebied van instrumenten en apparatuur. Ja, er was wel wat maar dat was niet te betalen voor de pas geïmmigreerde muzikant hier in Holland. Immers wij kwamen met niets, alles was ons afgenomen en alles hadden wij daar achtergelaten in het Indië van voorheen. Zelfs onze levens hebben wij daar gewoon achter moeten laten, gewoon een streep achter gezet en maar zien waar het schip (letterlijk) ons heen zal brengen en hopelijk zal het niet stranden.

Oude buizenradio's omgebouwd tot gitaarversterkers met soms verrassend goede resultaten.

Vanuit de pensions begon men weer de draad op te pakken en met de weinige middelen was men al goed creatief bezig, die oude buizenradio's gebruikten vindingrijke Indo's als versterkers, dat het soms kraakte en bromde, acht wie let erop en als het maar een beetje de sound gaf dan was het voorlopig goed. Dat men soms onder stroomspanning zat, ach het derde niet zo, en je had er even een mooie wilde rechtopstaande bos haar van (Zonder vet wel te verstaan) Later als men wat beter kon spelen en de optredens betaald werden, dan.....ja....dan schaffen wij betere spullen aan, dat was toen de basisgedachte.

Er waren ook vroegrijpe jago's die de school lieten voor wat het was en gingen werken, en vele goed

opgeleiden in Indië kregen hier ook beter baantjes, dus daar was wat te makken. En daar verschenen dan de zo gewilde Fenders en Gibsons. Het was niet makkelijk voor een verdiener want al gauw hielp je mee met het inkomen van jouw ouders die het totaal niet breed hadden, want hun inkomen werd vaak gekort door de schuldenlast die de Nederlandse overheid aan hen oplegde voor de terugbetalingen voor de reis en opvangkosten.

Nee, we kregen niets gratis, niet zoals het nu aan toe gaat, waar je als nieuwkomer al een flat screen tv, een fatsoenlijke slaapkamer, fietsen, als het moet ook nog van allerlei voorzieningen die jouw verblijf hier zo aangenaam mogelijk moeten maken cadeau krijgt. Nee, wij hadden het moeten doen van wat wij kregen EN TERUG moesten betalen. Ik zal daar maar niet meer over hebben want dat is het oud zeer wat velen van de teruggekomen ex kolonialisten hier nog van over hebben gehouden en vooral omdat zij, die niets met dit land historisch te maken hadden worden verwelkomd als nieuwe burgers gul overladen met alles en nog wat. Ik ga verder met het muziek gedeelte waar ik als columnist voor ben uitgenodigd, maar kan het toch niet even laten om het nogmaals te noemen.

Onze muzikanten waren niet alleen muzikaal creatief maar ook technisch, men probeerde ook zelf gitaren te bouwen en sommigen hadden het geluk dat het ook lukte, al waren er wel creaties bij die het predicaat gitaar eigenlijk niet konden dragen. Maar ook die van de diverse opkomende producten van bijvoorbeeld het merk Egmond wat toen een van de grootste gitaarleveranciers was, waren kwalitatief gezien niet echt goed, maar je moest het ermee doen.

De Indo-muzikant is al gauw in de ban van de merken Fender en Gibson, beide nog gekend vanuit het verleden in Indonesië. De meeste bands schaften zich de instrumenten van beide merken aan zodra de financiële middelen er waren, en het fenomeen van afbetaling was alom aanwezig bij de meeste indo muzikanten.

De muziek zaken deden goede zaken, zeker in het begin want bij de indo's kon je veel kwijt aan muziek instrumenten en de honger naar goede instrumenten en apparatuur was goed aanwezig bij de indo bands. Toch is de keuze in vele gevallen niet zozeer op de kwaliteit van het instrument, maar ook vaak de status, want met een fender of Gibson kon je de blits maken en al speelde je wat minder dan anderen, je creëerde wel jaloesheid onder jouw collega's.

Vintage 1965 Pinoy Jazzmaster

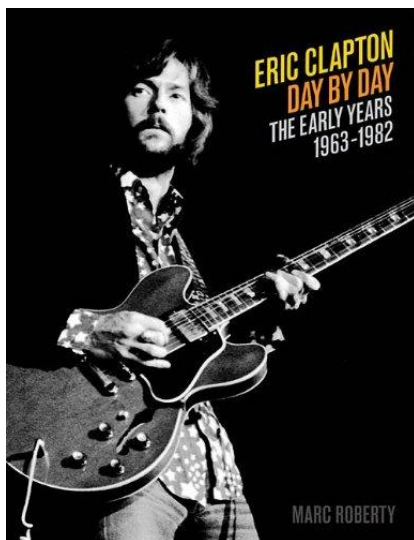
Wat de bijkomende apparatuur betreft werd de kennis groter naarmate de tijd vorderde, de bands in met name Duitsland hadden over het algemeen goede apparatuur. Maar ook daar, in vele gevallen werd eerst gezocht naar een Fender of ander met een zekere naamsbekendheid gesierde apparatuur. In vele gevallen vergat men de persoonlijkheid van de muzikant zelve gerelateerd aan hetgeen werd aangeschaft en dat is ook te horen aan de vele opnamen van toen, het klinkt maar wat je hoort was eigenlijk de speler die zijn noten mengt tot een knap stukje gitaarwerk. Echte persoonlijkheden kon je aan het geluid niet herkennen toen en

eigenlijk is dat nu nog zo. Er was wel een pionier en dat was hoe kan het ook anders Mr. Andy Tielman die al heel gauw inzag dat show, goed uitgekende show en een persoonlijk geluid van het eigen instrument een belangrijke factor is in de muziekbiz.

Andy Tielmans sound herken je direct tussen al die indo bands die goede muziek maken maar waar je eigenlijk alleen luistert naar een band die iets speelt zonder dat je meteen aan de sound herkent met wie je te maken hebt. De 8-snarige Jazzmaster is een goed voorbeeld. Er werden in de kop gewoon twee extra gaten geboord en die werden voorzien van een stemmechaniek, in de topkam sneed men twee extra snaargeleiders en klaar was kees. Echt perfect was het niet wat betreft de bouwtechnische kant, maar het gaat en men had een apart geluid. Het is namelijk zo dat iedere snaar van een gitaar een eigen vastgestelde lengte moet hebben om zuiver te klinken en als je twee snaren vanuit de brug, waar geen extra voorzieningen voor waren gemaakt, gewoon door een gat waar ook een anders snaar doorheen ging naar het stemmechaniek leidde dan had je doordat de snaar schuin loopt geen goede zuivere intonatie. Ach het derde niet toen, nu met verfijnde stemapparaatjes zou je het merken.

Ik moet helaas zeggen dat ik bij de huidige bands weinig kennis van apparatuur en instrumentarium aantref. Natuurlijk weet men hoe de gitaren klinken en hoe een versterker moet worden afgesteld echter, maar wat men koopt is

vaak gerelateerd aan het budget en het merk. Er zijn gelukkig wel collega muzikanten die bewust voor hun eigen geluid kiezen maar over het algemeen is het een kwestie van een aanschaf. Ik zie dan vaak op de Bühnes goede muzikanten aan het werk met een minder goede sound en bij bands met PA apparatuur is het vaak een tikkeltje erger. Het ligt zo vaak aan de keuze van het instrument en apparatuur of je scoort of niet, je onderscheidt van anderen.

Ik kom ook gitaristen tegen die gewoon klein willen en genoeg nemen met een voor hun draagbare versterker en niet kijken naar hun eigen geluid. Bijvoorbeeld een man die staat te spelen op een 10 watt of 15 watt versterkertje en die dan doorlust naar een PA systeem. Alleen al het volume op de Bühne van de drums etc., overtreffen het vermogen van de kleine versterker met gevolg dat deze op zijn maximum moet worden opgedraaid, met een heleboel vervormende factoren want wat men niet beseft is, dat indien je een versterker meer dan 50 % opendraait de

vervorming toeneemt. Blues gitaristen gebruiken daarom kleine wattages om de natuurlijke vervorming te benutten, maar of je dat ook voor een commerciële band nodig hebt vraag ik mij af.

Commercieel zijn is bij de huidige bands vaak een vergeten factor, men speelt, men heeft een totaal geluid van de band, maar men houdt nagenoeg geen rekening met de persoonlijkheid van de muzikant zelf. Dat zou anders moeten zijn, aan de hand van de voorbeelden van de beroemde jongens, Clapton, Knopfler, Satriany, Marvin en zo nog maar wat grootheden te noemen, zou je eigenlijk moeten verwachten dat men daardoor geïnspireerd moet zijn.

Muziek maken is teveel gericht in onze scene op het danslustige publiek en er is weinig ruimte voor het NIET dansende publiek en dat blijf ik persoonlijk jammer vinden. Want als je daar aandacht aan besteedt zul je zien dat er heel wat collega's hun eigen persoonlijke trekjes hebben. Er zijn enkele jago's die zich NIET op het dansgebeuren richten en daar valt wel enigszins iets te bespeuren aan persoonlijkheid.

Commercie in het algemeen is niet besteedt aan ons indo muzikanten, daar doen onze Hollandse collega's het vele malen beter, als je het over aanschaf etc. hebt zie je daar bewuste keuzes en gerelateerd aan het persoonlijke, ze klinken dan vaak ook veel beter.

**Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?
Vraag vrijblijvend onze gunstige advertentietarieven aan!**

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Salam Terakhir Uitvaartverzorging
Rob van der Sar
Koggewaard 207
1824 GZ Alkmaar-Noord
T 072-5611895
M 06-15006305
www.salamterakhir.nl

Een persoonlijke Uitvaartverzorging die past bij uw gedachtegoed en levensstijl.

(advertentie)

Recept van de maand

Hier een oud familierecept van mijn oma van Frikadel Pan. Een kruidig Indisch gehaktbrood, dat een heerlijke aanvulling is op elke Indische maaltijd, maar ook bijvoorbeeld bij Pasta's smaakt het bijzonder goed.

Ingrediënten:

1 kg. gehakt (halfom of rund), 4 sneetjes (oud) witbrood, 4 eieren, 5 sjalotten, 6 teentjes knoflook, 3 tl. sambal oelek, 3 el. dikke kokosmelk, 4 el. ketjap manis, 1/2 tl. zout, 1/2 witte peper, 1,5 tl. nootmuskaat, 1 tl. djinten, 1/2 tl. ketoembar, mespuntje gemalen kruidnagel, boter en paneermeel voor de ovenschaal (of bakblik).

Bereiding: Het is van belang dat het gehakt een fijnere structuur heeft dan normaal. Uw vakslager heeft meestal een cuttermachine. Vraag of hij het door u gekozen vlees wil cutteren. Kan hij dat niet, vraagt u dan of hij het vlees

twee maal door de gehaktmolen wil halen. Desnoods kunt u zelf thuis het gekochte gehakt in een keukenmachine met messen fijner malen. Dit hoeft meestal niet meer dan een 8 à 10 seconden. De structuur moet bijna die van paté zijn. Nu kunt u aan de slag.

Laat van tevoren de sneetjes brood even drogen aan de lucht op een rooster. Het is dan gemakkelijker te mengen. Maak nu het gehakt aan met de eieren, verkruimelde sneetjes brood, knoflook uit de knijper, zeer fijngehakte sjalotten, en alle

overige ingrediënten en meng alles goed door elkaar. Neem een ovenschaal die toelaat dat de inhoud ca. 4 à 5 cm hoog kan worden. Beboter de schaal of het bakblik en bestrooi het met wat paneermeel, dat u over de binnenzijde verdeelt (schudden en kantelen). Doe nu het gehaktmengsel in de schaal en strijk de bovenkant mooi glad. Bestrooi dan ook de bovenkant van het gehakt en doe hier enkele kleine klontjes boter op. Bak dit gaar in een voorverwarmde oven op 180 °C in ongeveer 35 à 40 minuten. Haal de schaal uit de oven en laat de Frikadel Pan geheel afkoelen. Giet als het nog niet geheel koud is het eventuele teveel aan vet eraf. Schep met een lepel er wat uit voor bij uw maaltijd. In de koelkast afgedekt nog enkele dagen houdbaar. *Hans Vogelsang.*

Selamat Makan

Korte berichten

Adverteren in NICC Magazine

Tot nu toe was het noodzakelijk om zowel de kopij als de advertenties vóór de 4^e van de maand binnen te hebben, om in het lopende nummer, dat in diezelfde maand op de 15^e

verschijnt, nog mee te kunnen. Voor de kopij (redactionele inhoud) is dit nog steeds nodig, maar voor de advertenties gelden aangepaste regels. Advertenties

dienen dan wel tot uiterlijk de 4^e van de maand te worden opgegeven, zodat wij rekening kunnen houden met te reserveren ruimte (opgave van afmetingen is dan van belang), maar het advertentiemateriaal kunt u dan tot uiterlijk de 10^e van de maand digitaal aanleveren. Aanleveren

dan in ieder geval in JPG (JPEG). Andere bestanden zijn voor ons lastiger in te voegen. En adverteert u voor de eerste keer? Dan krijgt u 10% korting op uw totale factuur. Vraagt u vrijblijvend onze advertentieflyer aan: info@indisch-centrum-denhaag.nl

Thema Nostalgienet: Nederlands-Indië

De gehele maand augustus staat in het teken van Nederlands-Indië bij het digitale televisiekanaal Nostalgienet. Documentaires zoals "Rockin' Ramona", speelfilms als "Max Havelaar", kunnen op verschillende dagen en tijden bekeken worden. Bovendien staan op de website tal van DVD's die deze maand met kortingen besteld kunnen worden, allemaal met als thema Nederlands-Indië. Nog maar net verschenen is de 4-DVD box "Het dagelijkse leven in Nederlands-Indië" voor slechts € 19,95. Ook de 4-DVD box "Nederlands-Indië in speelfilms" is in de aanbieding, met films als Rubber, Suikerfreule, Ver van Familie, Gekkenbriefje en Max Havelaar. Van € 24,95 nu voor € 14,95. Voor inlichtingen en de juiste uitzendtijden kunt u terecht op de speciale Nederlands-Indië pagina op www.nostalgienet.nl

Theodore Vankirk overleden

In de Verenigde Staten is op 93 jarige leeftijd het laatst levende bemanningslid van de Enola Gay overleden. Deze B-29 bommenwerper met als piloot Paul Tibbets en tweede bemanningslid Tom Ferebee liet in 1945 de eerste atoombom vallen op de Japanse havenstad Hiroshima. Vankirk, die als bijnaam "Dutch" werd genoemd, was de navigator aan boord. De aanval vond plaats op 6 augustus 1945. Met het afwerpen van deze atoombom wilde

Amerika het einde van de Tweede Wereldoorlog bespoedigen. Gedurende de oorlog was in de Verenigde Staten het zogenaamde "Manhattan Project" van start gegaan, een uitermate geheim project, waarbij gewerkt werd aan

Theodore Vankirk (links) met de piloot Paul Tibbets (midden) en Tom Ferebee.

de ontwikkeling van de atoom-bom. Dit drie meter lange wapen werd "Little Boy" genoemd. Bij deze atoomaanval kwamen 140.000 mensen om het leven. Drie dagen daarna werd de tweede bom op Nagasaki gegooid, die aan zeker 80.000 mensen het leven kostte. Hierna gaven de Japanners zich onvoorwaardelijk over en kwam er een definitief einde aan de Tweede Wereld Oorlog. *Redactie Historiek.net.*

Multatuli inspireert Harvard studenten

Een aantal studenten van de beroemde Harvard Universiteit is hevig geïnspireerd door het werk van Multatuli. In hun studentenblad "Simplicissimus", the Harvard College Journal of Germanic Studies, issue 3, spring 2014, het themanummer "All Things Dutch" staan diverse vertalingen van Saïdjah's lied - "Ik weet niet waar ik sterven zal" en "Op de Salak" - "Men is zijn God op bergen meer nabij". Ook hebben de studenten hun fantasie laten gaan in tekeningen en schetsen van Multatuli en Adinda. In hun eigen bewoordingen: "We feature original translations of Couperus and Multatuli; wonderfull

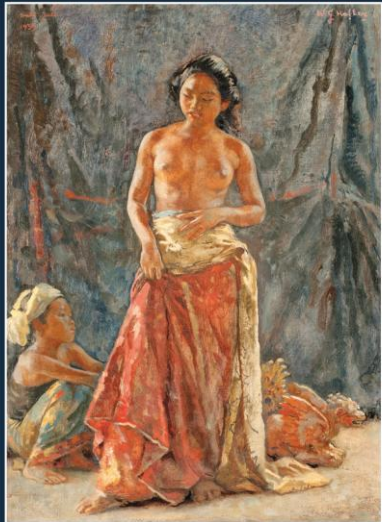

Studentenblad 'Simplicissimus':
http://issuu.com/simplicissimusjournal/docs/simplicissimus_netherlands_spring14/30

pieces of art". Het wordt denken wij, zo lang-zamerhand hoogste tijd voor een complete Amerikaanse vertaling van op zijn minst de Max Havelaar.

ZEEUWS VEILINGHUIS
GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-
Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

C R E A P R O
VERTALINGEN

■
Den Haag

(official sponsor van Stichting Nederlands Indisch Cultureel Centrum)

*Vertalingen van en naar alle talen en de moedertaal
Speciaal: technisch, medisch, juridisch en commercieel
Snelheid en kwaliteit tegen een redelijke prijs*

SINDS 1989 HET VERTAALBUREAU DAT U ZORGEN UIT HANDEN NEEMT

Galileïstraat 18 - 2561 TE Den Haag - tel: 070-362 05 89 * - fax: 070-362 56 64

@: creapro@worldonline.nl

W: www.creapro.myplaces.nl

D A T I S A N D E R E T A A L...!

Kembang Kuning

een fotografieproject van Marjolein van Pagee

Ik ben Marjolein van Pagee en als fotograaf werk ik sinds 2010 aan het project *Kembang Kuning - Gele Bloem*. Dit gaat over de toen zo genoemde "politioenele acties" in Indonesië. Mijn opa Jan van Pagee werd net als zovele anderen in 1947 als dienstplichtig marinier naar Surabaya, Oost-Java gestuurd. In 2005 is hij overleden zonder

Mij ooit iets te hebben verteld. Ik wist er helemaal niets vanaf, maar deze geschiedenis kwam voor mij tot leven toen ik een oud vergeeld portret terugvond. Ook bleken er nog twee oude fotoboeken te zijn. Allereerst sprak ik met Nederlandse oud-mariniers die toentertijd in hetzelfde gebied als mijn opa actief waren

geweest. Daarna reisde ik naar Oost-Java om de plaatsen te zoeken waar ze veel over vertelden. Op die manier ontmoette ik ook de toenmalige vijanden van mijn opa, de Indonesische vrijheidsstrijders. Zo is dit strand bijv. de plek waar de Nederlandse mariniers en dus mijn opa tijdens de 2^e actie in 1948 zijn geland om het gebied ten Westen van Soerabaja te "zuiveren van opstandelingen."

De kern van mijn project gaat om het luisteren naar zowel Nederlandse als Indonesische getuigen. Mijn uitgangspunt is om beide kanten aan het woord te laten. De waarheid ligt altijd in het midden. En naar mijn mening wordt deze zwarte bladzijde uit onze koloniale geschiedenis nog vaak veel te eenzijdig weergegeven.

In de afgelopen jaren heb ik tientallen veteranen geïnterviewd en geportretteerd, zowel in

Nederland als in Indonesië. Gecombineerd met veel archiefonderzoek en de hulp van Indonesische geschiedeniskenners levert deze aanpak veel nieuwe inzichten op. Begin juli kwam ik terug van mijn derde reis en in zes maanden heb ik opnieuw veel getuigen opgespoord, geschreven aan de teksten voor mijn boek en ook heb ik de Indonesische taal geleerd. Op 17 augustus viert de Republiek Indonesië de onafhankelijkheid, een goede aanleiding om het project Kembang Kuning weer onder de aandacht te brengen. Zo zal NRC een artikel publiceren over een van de verhalen die ik heb uitgezocht. Ook ben ik uitgenodigd om die avond te komen praten bij Radio1. Daarnaast opent die dag mijn expositie bij galerie Zerp in Rotterdam. Allemaal goed nieuws natuurlijk, alleen... in minder dan een maand moet ik de financiering hiervoor rond zien te krijgen.

Daarom doe ik opnieuw een oproep aan de mensen die het net als ik belangrijk vinden dat dit verleden openbaar komt. Alle beetjes helpen, steun mij met een donatie!

Marjolein van Pagee (1987) studeerde fotografie aan AKV St. Joost in Breda. Sinds 2010 werkt ze aan een langlopend fotografie-project over de onafhankelijkheidsoorlog tussen Nederland en Indonesië. Ze fotografeerde zowel Nederlandse als Indonesische veteranen.

www.marjoleinvanagee.nl

Met een donatie op de Crowdfunding website "Voordekunst"

kunt u de expositie Kembang Kuning - Gele Bloem mede mogelijk maken! Hoe werkt het?

1) Ga naar www.voordekunst.nl (De crowdfunding loopt tot 19 augustus 2014)

2) Maak een account aan, en doneer het gewenste bedrag.

3) Ontvang een beloning en volg het project verder op de voet.

Het doelbedrag van € 2400,- moet voor 100% worden gehaald. 5% van het totale bedrag wordt afgestaan aan Voordekunst. Crowdfunding is een interessant alternatief voor de steeds schaarser wordende kunstsubsidies. Mijn solo expositie bij Galerie Zerp in Rotterdam opent op zondag 17 augustus om 15.00 uur aan de Van Oldenbarneveltstraat 120A. U bent van harte welkom!

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, presentatie & signeren

Voorbode van het turbulente millennium – Ferry Schwab. De subtitel van dit boek is: **Hoe Micha ons leven veranderde.** De auteur vertelt hoe zijn trouwe viervoeter Micha de inspiratiebron

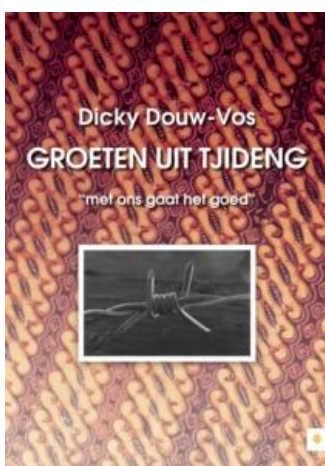
was voor dit boek. Bill en Hillary Clinton, Barack Obama en First Lady, Prinses Beatrix, Vladimir Poetin en vele anderen beschikken over een trouwe hond als een soort vertrouweling, spindokter,

adviseur. Politicus Jan Terlouw ging ons voor met zijn boek over zijn trouwe viervoeter. Het materiaal voor dit boek lag al sinds 1999 stoffig te worden op een plank. Het verhaal van ons

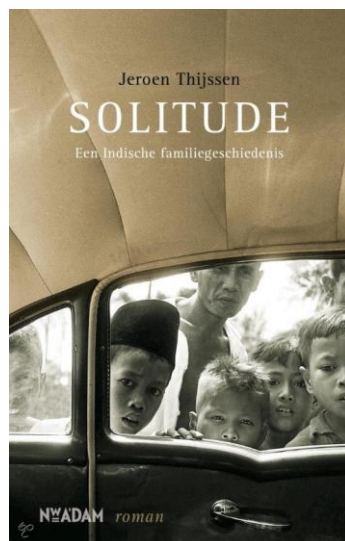
kleven speelt zich af tussen 1989 en 1999. De periode dat de wereld aan de vooravond lag van innovatieve veranderingen, vol met dynamische en turbulente ontwikkelingen, die de mondiale afstanden overbruggen. En ze hielden de voorbode in van de Globalisering, het nieuwe Millennium, de Euro en de erop volgende financiële ontwikkelingen die later zouden leiden tot een wereldwijde kredietcrisis. In deze turbulente dynamiek leefden Ferry Schwab, zijn vrouw Astrid en hun geliefde viervoeter Micha. *Dit boek is te bestellen via de Boekenroute: <http://www.boekenroute.nl/gasten/gtn1Boek.aspx?BoekID=39335> Prijs: € 29,75; plus portokosten: € 3,95.*

Groeten uit Tjideng – Dicky Douw-Vos. Na de Japanse aanval op Singapore evacueert Dicky Douw naar Batavia, waar het veilig zou zijn. Maar niets blijkt

minder waar. Ze wordt na de bezetting door Japan geïnterneerd in Kamp Tjideng in Batavia, samen met haar twee kleine kinderen. Al vanaf Singapore maakt ze aantekeningen en houdt ze dagboeken bij. Haar verhaal, deels in dagboekvorm, is met veel gevoel voor humor opgeschreven. Maar ergernis en wanhoop nemen al snel de overhand. Hoe het was om met meer dan tienduizend vrouwen en kinderen op een kluitje te leven; met zich misdragende maar ook met zich goed gedragende Japanners, Nederlanders en Indonesiërs. Ook de tijd na de bevrijding van het kamp op 24 augustus 1945 en de repatriëring naar Australië komen aan bod. *Adviesprijs: € 18,95.*

Solitude – Jeroen Thijssen. Als Frank en Robert het huis van hun opa leeghalen, ontdekken ze hun duistere familiegeschiedenis. Hun voorvaders hebben gevochten op Lombok in 1896; ze ondergingen de gruwelen van de oorlog en vestigden zich met hun verworven

buit als echte kolonials in Nederlands-Indië. Hun vrouwen zijn als zichzelf: sterk, dramatisch en gezegend met een talent voor foutieve beslissingen. Dagboeken en andere documenten uit de vorige eeuw brengen Frank ertoe de geschiedenis van opa en diens broer te reconstrueren. Geweld,

seks en dood blijken een rode draad en de Indische wortels zitten veel dieper dan Frank en Robert, in Nederland opgegroeid, ooit voor mogelijk hadden gehouden. Ontworteling lijkt een familietrekje, waar ook zij niet aan ontkomen. *Adviesprijs: € 22,95.*

Groot nieuw volledig Indisch kookboek – J.M.J. Catenius-van der Meijden. Een van de meest legendarische en complete Indische kookboeken die ooit zijn uitgebracht, met 1381 recepten.

De onvolprezen Oost-Indische "kookbijbel", die alle aspecten van de Indische keuken belicht in een voor iedereen toegankelijke stijl. Geen gerecht ontbreekt in deze heruitgave van het beroemde kookboek. Aan de inhoud van dit kookboek is een belangrijk aanhangsel toegevoegd, met uitleg over de samenstelling van de Indische Rijsttafel. *Dit kookboek verschijnt binnenkort. Adviesprijs: € 49,90.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL

www.vanstockum.nl

FEESTELIJKE HERDENKING BEVRIJDINGS-DAG NEDERLANDS INDIË

Zaterdag 16 augustus 2014

Locatie: Cultuurkerk en Cultuurzaal Schakenbosch
Veursestraatweg 185 ♦ 2264EG Leidschendam

Organisatie:
Stichting Kazziemakan
Amsterdam

Kelapa Muda Events, Leiden
kelapamudaz010@gmail.com

CULTURELE ONTMOETINGEN: 11.00 - 17.00 uur.

Juliette Pestel: We are family.

Exposities en workshops van o.a. : Atelier Juliette Pestel met twee workshops Binden van Indische Schets- en Notitieboekjes (Leporello's), Verdiep je in de kunstzinnige

Schilderen met Garen. Doe mee met de Batik Workshop en

Milan Pestel

kijk op recycling met The Repair Kid Camper van Cis Deyl. Bewonder het werk van Erik van 't Hoff en leer van hem Schilderen met Garen. Doe mee met de Batik Workshop en **Ontdek Tips & Trics bij de workshop Original Line Dance.** Live muziek

The Repair Kid Camper 'Tante'

is er van het Pestel Quartet en Coverband Back2Basic. Het event is tot 17.00 uur vrij toegankelijk

FEESTELIJK REUNIE EN DANS-EVENT: 18.00 - 24.00 uur.

Alle gelegenheid tot met elkaar terugkijken en vooruitblikken in een gezellige entourage.

De muziek wordt verzorgd door The Poetiray Brothers en The Eastern Aces.

Vanaf 18.00 uur geldt een bijdrageprijs van € 10,00.

U kunt de gehele dag (non-stop van 11.00 - 23.00 uur) genieten van het smakelijke assortiment van Indonesisch Restaurant Betawi, Amsterdam

RESERVERINGEN:

Alex von Ende:
0622 984 482
Nancy Vorster:
0624 897 763
Peter Lefeber:
0655 540 441
Don Boonzaier:
0649 647 005

Gedicht

door: Mary-Jane Sahanaja

De auteur en dichteres Mary-Jane Sahanaja (1971) beschrijft in haar bundels "**Verlossing van de schaamte en de schuld**" en "**Mijn waarheid**" als jongste dochter van een KNIL-er, hoe haar vaders stille verdriet van invloed is geweest op haar leven. Ze kent een verleden van misbruik en mishandeling, waarover zij heel openhartig schrijft, zonder afbreuk te doen aan haar liefde voor haar ouders. Haar gedichtenbundels zijn te bestellen bij www.bol.com en www.freemusketeers.nl

Overleven

Bundel: "Mijn Waarheid", 2006.

Ze kijkt me aan
Beschuldigende ogen zonder glans
Bijna arrogant
Ik weet haar blik te ontwijken
Schuldig vol schaamte
Er is teveel met haar aan de hand

Ik leef met haarmee
Maar goed begrijpen wat haar is aangedaan
Wie kan dat ooit
Hoeveel kan een kind verdragen
Hoe kan iemand zich zo verlagen
Begrijpen zal ik het nooit

Gisteren en vandaag
Bewaren voor haar een geheim
Pijnlijk vol verdriet
Morgen
Zou het kunnen onthullen
Erover praten kan zij nog niet

Gisteren was zo onwerkelijk voor haar
Onrealistisch en fout
Toch weet zij ook vandaag weer te
Overleven
Ik kan haar een schuilplaats geven
En het gevoel dat er iemand van haar houdt

Just4Kids... voor iedereen van 4 tot 16 jaar

Rouwverwerking

door: Chinook de Deugd

Naar aanleiding van de vliegramp met de MH17 van Malaysia Airlines ben ik gaan nadenken over het verwerken van het overlijden van iemand die je goed gekend hebt. Zelf heb ik niet zo vaak meegemaakt dat iemand die belangrijk voor mij was, is overleden. Maar de keren die ik heb meegemaakt gaven mij een gevoel dat ik mij altijd zal blijven herinneren. Ik kan me echter het gevoel niet indenken wanneer er verschil is tussen dierbaren waarvan je afscheid hebt kunnen nemen en hen bij wie dat eigenlijk niet goed mogelijk is. Toch heb ik een aantal dingen die ik erover kwijt wil en die misschien anderen helpen om het toch te verwerken.

Er wordt wel eens gezegd dat er vijf fases van rouw zijn: ontkenning, protest (boosheid), onderhandeling, depressie en acceptatie. Als je merkt dat je deze fases volgt, probeer dan niet te stoppen, maar ga er in mee, omdat dit vaak de juiste weg is om te kunnen verwerken.

Toen ik hoorde dat iemand die belangrijk voor mij was, was overleden, ging ik denken aan alle dingen die we samen hadden meegemaakt. Ik bedacht me ook dat die persoon nu geen pijn meer hoefde te lijden.

Voor sommige mensen is het belangrijk dat ze afscheid kunnen

nemen van hun dierbare door het lichaam te zien als het is opgebaard. Anderen willen juist iemand in hun herinnering bewaren zoals zij hem of haar gekend hebben en hebben dus het fysieke niet nodig om afscheid te nemen. In beide gevallen moet je daar respect voor hebben en het accepteren.

Als je je gevoelens openlegt bij anderen, kan je het beter verwerken. Zoek daarom contact met andere nabestaanden, want zij weten hoe jij je voelt.

De 10 allerleukste kidsproof musea in Nederland

Educatief dagje in de planning, maar lopen die van jou nog niet warm voor het Rijks of het Stedelijk? Gooi dan deze eens in de groep. Want wie is er niet te porren voor een tocht door het riool, een paar uur leven als een blinde, of smokkelaars en geheime codes opsporen in de haven?

1. Kale Schurfie

In Orvelte zit Zoo Bizar: de kleinste dierentuin van Nederland vol exotisch en minder exotisch klein grut. Van Schurfie de haarloze rat tot Pichi het kogelgordeldier. Alles wel gezien en vastgehouden? Vlakbij loopt het Houten Pad van Theodoor: een leuke speurroute voor kleine kinderen. Zoobizar.nl

2. Sherlock

Verkleed als onderzoeker met vergrootglas, blacklight-zaklamp en spiegeltje op zoek naar sporen van smokkelwaar en geheime codes... in de kinder-doe-tentoonstelling van het Maritiem Museum in Rotterdam helpen kleine avonturiers Professor Plons in de jacht op smokkelaars in de haven. Maritiemmuseum.nl

3. Varen door het riool

Waterratten maak je blij met een middagje in het Nederlands Watermuseum in Arnhem. Proefjes doen, een tocht door het riool, maar ook serieuzer werk als 'les' over drinkwater, dijkbeheer en gebruik van water in Nederland en in de wereld. Watermuseum.nl

4. De wonderre wereld der techniek

Techniek saai? Niet in het interactieve Techniekmuseum HEIM in Hengelo. Voor kleine bollebozen en nieuwsgierige ouders gaat hier een wereld open. Zomervakantie tip: de Doepakketjes. Glas graveren, een lichtbloem maken in verschillende kleuren, of een vlinder die rondvliegt op zonne-energie.

Twentstechniekmuseum.nl

5. Willy Wortel

Van een ordinaire aardappel de lekkerste chippies bakken, in een donkere kamer foto's ontwikkelen, heerlijk ruikende zeepjes maken... In de Ontdekhoeck in Rotterdam kunnen kinderen van 4-14 jaar kiezen uit meer dan 30 proefjes.

Ontdekhoeck.nl

6. Bij de knie naar binnen

Hoe zit je lichaam in elkaar, hoe werkt het en hoe houd je het gezond? In het Corpus in Leiden ga je bij de knie naar binnen en bij de hersenen weer naar buiten. En daarna natuurlijk uitwaaien aan zee. Corpusexperience.nl

7. Eye opener

Hoe beleef je de wereld als je niet kunt zien? In het MuZIEum in Nijmegen voel, ruik, proef en beluister je het dagelijks leven als een blinde. Muzieum.nl

8. Van stripwinkel naar stripmuseum

Een geslaagd ideetje van een Groningse stripwinkeleigenaar: een Nederlands Stripmuseum. Dit jaar bestaat het alweer tien jaar en die verjaardag wordt t/m 17 augustus gevierd met een hoogtepunttentoonstelling. En voor wie het niet bij kijken alleen kan laten: je koopt hier ook werk van bijna 200 Nederlandse striptekenaars. Stripmuseum.nl

9. Tuut tuut

Papadag en geen inspiratie? In het stoere en interactieve Spoorwegmuseum in Utrecht kun je de hele dag ongegeneerd met treintjes spelen. Grootste hit: de Vuurproef. Spoorwegmuseum.nl

10. Kikkers kussen

Van kikkers kussen tot stinkdieren aaien: alles mag in DoeZoo Insectenwereld. En als je dan toch in Noord-Groningen bent, steek even de straat over naar het schitterende Borg Verhildersum... Doezoo.nl

Marleen Vos, redactie "Famme".

Korte berichten

Wij zijn op zoek naar jong aanstormend talent

In de rubriek "Just4Kids" hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en hierboven een stukje over een drumtalentje Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en tred je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een

You've got talent?
tell us about it

fotograaf in de dop. Misschien ook wel een.... Kortom, alle jonge supertalenten van ca. 8 tot ca. 14 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders een stukje willen insturen met een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk geheel van. **Stuur je reacties dan naar: info@indisch-centrum-denhaag.nl DOEN HOOR....!!!**

Kinderspeurtocht van de Kunsthal

Deze zomervakantie wordt door De Kunsthal een leuke kinderspeurtocht georganiseerd met als titel: "**Komt een vos bij de snackbar**". Maar, een vos hoort toch niet in een stad? Of wel? Voor

kinderen vanaf 7 jaar is er een spannende speurtocht naar onverwacht dierenbezoek in de grote stad. Tijdens een bezoek aan het speciale Wereld Natuur Fonds paviljoen in De Kunsthal, gevolgd door een bezoek aan Het Natuurhistorisch, ontdekken de kinderen welke diersoorten er misschien ook wel bij hen in de buurt te vinden zijn. De speurtocht is voor slechts 1 euro te verkrijgen bij de kassa's van De Kunsthal en Het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam. En met het Jeugdvakantiepaspoort is de speurtocht zelfs helemaal gratis. De Kunsthal is bij het Museumpark, aan de Westzeedijk 341, 3015 AA Rotterdam. Tel: 010-4400301. De Kunsthal is geopend van dinsdag t/m zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur; zon- en feestdagen: 11.00 tot 17.00 uur.

Boeken, e-books / cd-dvd

Vakantieboekentips van de kinderboekhandel "In De Wolven" in Voorburg.

Gezocht: normale ouders – (Slegers). Gijs de Bruin is heel gewoon. Maar dat kan je van de rest van zijn familie niet zeggen. Zijn moeder schrijft kookboeken en verzint daarvoor de raarste recepten. Zijn tweelingzusjes zijn alleen uit elkaar te houden als hun moeder een gekleurde stip op hun voorhoofd zet. En zijn vader is uitvinden. Zo raakt de familie de Bruin verzeild in allerlei bizarre situaties. *Voor kinderen van 7 tot 9 jaar. Prijs: € 17,50.*

Dagboek van een muts – deel 5 – (Russell). Wanneer MacKenzie een roddelrubriek in de schoolkrant krijgt, is Nikki doodsbang dat ze dingen over Brandon zal verzinnen. Om haar aartsvijand in de gaten te houden, gaat Nikki ook bij de schoolkrant. Plotseling krijgt ze haar eigen rubriek. Onder de naam WIJSNEUS geeft ze leerlingen raad. Iedereen probeert er achter te komen wie Wijsneus eigenlijk is. *Voor kinderen van 10 tot 12 jaar. Prijs: € 14,99.*

Half zwart – (Green). De vijftienjarige Nathan groeit op in een wereld waar witte en zwarte heksen leven. De witte heksen zijn goed en de zwarte slecht. Nathans vader is de meest gevreesde zwarte heks; zijn moeder, een witte heks, is dood. De witte heksen zijn bang voor Nathan en sluiten hem op tot zijn 16^e verjaardag. Als zijn vader hem niet op tijd vindt, zal Nathan sterven. *Voor kinderen van 13 tot 15 jaar. Prijs: € 19,95.*

Fangirl – (Rowell). Cath is helemaal gek van Simon Snow. Als ze geen boeken leest of films ziet waarin hij de hoofdpersoon is, dan schrijft ze fanfictie. Haar tweelingzus was net zo'n grote fan, maar als ze gaat studeren, is

dat over. Cath zal dus nu in het echte leven, alleen tegen veel-eisende docenten, manische ouders en verliefdheden ten strijde moeten gaan. Voor kinderen van 15 jaar en ouder. Prijs: € 18,99.

Dit is een kleine selectie uit de vakantieliteratuur voor de diverse leeftijdsgroepen, bijeen gezocht door de Kinderboekenwinkel "In de Wolken", Herenstraat 167, in Voorburg. Voor de complete lijst vakantieboekentips, zie de website www.indewolken.nl.

Kinderboekwinkel

www.paagman.nl

Recept

Frikadel Djawa (Indische gehakt-aardappel koekjes)

Een lekker bijgerecht bij de Indische maaltijd of zomaar als tussendoortje.

Ingrediënten:

500 gram rundergehakt, 4 grote gekookte kruimige aardappelen, 2 sjalotten of 1 flinke rode ui fijngesnipperd, 4 eieren, 6 teentjes knoflook uit de knijper, 1,5 el. verse gember (geraspt of puree uit een potje) 2 tl. sambal oelek, 2 el. gula djawa (palm-suiker) of bruine suiker, 1 tl. zout, 2 el. ketjap manis, paneermeel, olie om in te frituren.

Bereiding:

Fruit de ui, gember, knoflook en sambal oelek heel even in een klein drupje olie met de ketjap manis. Prak de gekookte aardappels en meng deze door het

gehakt met het zout, en de eieren. Doe er dan het gefruite mengsel bij en zorg dat alles heel goed vermengd is. Maak van het mengsel balletjes van ca. 4 cm. doorsnee en druk deze plat zoals bij een hamburger. Haal deze door het paneermeel en frituur ze in de hete olie tot ze goudbruin en gaar zijn. Doe er wat satésaus bij. **Selamat makan.**

Agenda

Normaal staan op deze plek een aantal activiteiten speciaal voor de kids. Maar omdat het vakantie is, hebben wij geen meldingen ontvangen. Dat betekent niet dat er niets te doen is deze vakantie. Er is zat te doen en overal. Zoek op Google onder bijvoorbeeld: www.uitmetdekinderen.nl, www.dagjeweg.nl, www.out2fun.nl, www.zomervakantieactiviteiten.nl, enz. Daar heb je het voor het uitzoeken. Vaak kun je op deze websites je eigen plaatsnaam of provincie in een zoekbalk invullen en vind je allerlei leuke dingen in je eigen omgeving.

Hele fijne vakantie iedereen.

Leuke voorstelling?

kinder
theater

www.kindertheater.nl

Links4Kids

Veel leuke **LINKS** voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders. <http://www.indischhistorisch.nl>

Informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus elk jaar. www.indieherdenking.nl

<http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

De **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgravenstichting (Ned.-Indië). <http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1>

Villa Zebra, landelijke jeugdorganisatie <http://www.villazebra.nl>

Een informatieve website met heel veel **Theatervoorstellingen**, overal in Nederland en voor iedere leeftijd. <http://www.kindertheater.nl/>

Kunstbende, landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. <http://www.kunstbende.nl>

Indisch Herinneringscentrum Bronbeek www.indischherinneringscentrum.nl

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater. <http://www.koorenhuis.nl>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland.
<http://www.taman-indonesia.nl>

Weblog "Indische Jeugdletteren"
Blog van Marjorie van Putten:
<http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Jeugd Startpagina "Open Start"
<http://jeugd.openstart.nl>

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren.
<http://www.youngadultbooks.nl/>

Jeugdbieb, leuke en informatieve website.
<http://www.jeugdbieb.nl>

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles.
<http://www.cjism.vlaanderen.be>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep.
<http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Indische Jeugdboeken, compleet met bestellink.
<http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 4 september 2014

T/m 28 september 2014: Veteranenkunst. De expositie "Na de missie: de kunst van het verwerken" biedt een overzicht van meer dan 60 tekeningen, schilderijen, beeldhouwerken en installaties, die gemaakt zijn door veteranen. Zij maakten deze naar aanleiding van hun ervaringen tijdens hun uitzending naar Nederlands-Indië, Korea, tot en met de recente missies naar de Balkan, Afganistan, enz. Hun werk is tevens een aanknopingspunt voor dialoog, dat leidt tot erkenning en waardering. Het maken van een kunstwerk maakt het voor veteranen vaak gemakkelijker om ervaringen te

verwerken en een plaats te geven in hun leven en dat van hun naaste familieleden. De locatie is: **Museum Bronbeek**, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem, Opening: di. t/m zo. 10.00 – 17.00 uur. De toegang is voor houders van Pas Vrienden van Bronbeek, Veteranenpas en Defensiepas, Reservistenpas en Museumkaart gratis. Meer informatie: Stichting

Veteranenkunst, Tel 06-51501672
ingaseversboth@outlook.com.

T/m 26 oktober 2014: Aziatische kunst en de Nederlandse smaak. (Zie ook rubriek *Boekbespreking*, alsmede de lezing in deze Agenda op 18 mei). Van de houtsnijkunst uit Bali tot het zilver uit Batavia, van Indonesische krissen tot Chinees porselein en van Sirihkistjes tot Indische schilderijen. De fascinerende wereld van het Verre Oosten komt in het Haagse Gemeentemuseum tot leven in een schitterende tentoonstelling met een enorme diversiteit aan voorwerpen. Aan de ene kant de kunst die bestemd was voor de

Ivoren kistje met zilverbeslag

Europese markt, en aan de andere kant de westerse kunst die zeker beïnvloed werd door het Verre Oosten. Deze tentoonstelling is geen compleet overzicht, maar meer een caleidoscoopisch beeld dat de bezoeker instaat stelt zich volledig onder te dompelen in de rijke cultuurgeschiedenis van de Nederlanders in Azië. De locatie

is: **Haags Gemeentemuseum**, Stadhouderslaan 41, 2517 HV Den Haag. Tel: 070-3381111. Met uw entreekaart heeft u toegang tot het gehele museum. Openingstijden en toegangsprijzen www.gemeentemuseumdenhaag.nl

T/m 16 november 2014: Tentoonstelling prenten van Utagawa Kuniyoshi. De Japanse prentkunstenaar Utagawa Kuniyoshi (1797-1861) wordt Hokusai, Hiroshige en Kunisada gezien als een van de vier grootmeesters van

de Japanse prentkunst. Zijn schetsen zijn uniek, hoewel deze tijdens zijn leven nauwelijks bewaard werden. Daarom is deze tentoonstelling zo uniek. Naast prenten en schetsen zijn ook tekeningen te zien die Kuniyoshi's aandacht voor een direct aansprekende compositie uitbeelden. Locatie: **Museum Volkenkunde**, Steenstraat 1, 2312 BS Leiden, Tel: 071-5168800 Openingstijden: di. t/m zo. 10.00 tot 17.00 uur; in de vakantiemaanden juli en augustus ook op maandag geopend. Toegang: volw. € 12,00, t/m 18 jr. € 6,00, tot 4 jaar gratis.
www.volkenkunde.nl.

15 augustus 2014: Verhalen over Nederlands-Indië. Op 15 augustus herdenkt Boekhandel Paagman, samen met het Haags Historisch Museum, de capitulatie van Japan, waarmee de Tweede Wereldoorlog definitief eindigde. Op 15 augustus organiseert men aan de vestiging Frederik Hendriklaan van Paagman een Verhalenkast, waar ieder zijn verhaal kan vertellen over Nederlands-Indië.

De verhalen worden opgenomen en een selectie van deze verhalen gaat deel uitmaken van een expositie in het Haags Historisch Museum over Den Haag als "Stad van Aankomst". Zorgt u er mede voor dat de geschiedenis van de 2^e Wereldoorlog in Nederlands-Indië niet verloren gaat en op deze manier kan worden doorgegeven aan volgende generaties. Paagman nodigt u uit om uw verhaal te komen doen vanaf 15.00 uur; of kom gewoon langs om naar het verhaal van andere mensen te luisteren. De locatie is **Boekhandel Paagman**, Frederik Hendriklaan 217, 2582 CB Den Haag. Tijden: 15.00 tot 18.00 uur. Toegang: gratis. Info: 070-3383383, www.paagman.nl.

16 augustus: Feestelijke herdenking bevrijdingsdag van Nederlands-Indië. Deze dag bestaat uit twee onderdelen. Het **middagprogramma** bestaat uit Culturele Ontmoetingen met o.a. expositie van de kunstenaar Erik van 't Hoff, workshops "Batik" en "Original Line Dance". Live muziek is er van het Pestel Quartet en de coverband Back2Basic. Het tweede deel is 's avonds en bestaat uit een feestelijke Reünie en Dans-event. 's Avonds wordt de muziek

verzorgd door: The Poetiray Brothers en The Eastern Aces. Natuurlijk is er een prima Indische Keuken aanwezig van Restaurant Betawi uit Amsterdam. De organisatie is in handen van Stichting Kazzimakan en Kelapa Muda Events. De locatie is: **Cultuurkerk en Cultuurzaal Schakenbosch**, Veursestraatweg 185, 2264 EG Leidschendam. Tijden: 11.00 tot 17.00 uur en 18.00 tot 24.00 uur. Toegang, middag: gratis, avond: € 10,00. info@amsterdamproductiehuis.nl en kelapamuda2009@gmail.com. (Zie: advertentie op pagina 28)

17 augustus: Pasar Taman Indonesia. 17 augustus is in Indonesië een nationale feestdag vanwege de onafhankelijkheid. In het LEUKSTE KLEINE DIERENPARK wordt dit mede gevierd met allerlei leuke spelletjes, muziek en lekker eten, alsmede grappige activiteiten als: kroepoek happen, blaaspijpschieten, Kelang (blik) gooien, Ruhpia's vangen en de

Boemboe quiz. Daarnaast kan men ook genieten van de muziktalenten Norman Kapoyos en Kim Pendjol. Vergeet niet je uit te dossen in de kleuren rood en wit (van de Indonesische vlag). De locatie is: **Taman Indonesia**, Kallenkote 53, 8345 HE Kallenkote (Bij steenwijk) Info: www.taman-indonesia.nl.

18 t/m 21 augustus 2014: Once upon a time in the east.... De Parade zet z'n tenten weer op in Amsterdam. Van 18 tot en met 21 augustus gaan een aantal voorstellingen over een bijna onmogelijke liefde ten tijde van de

Bersiap: een broeierige en gevaarlijke periode in voormalig Nederlands-Indië. Het verhaal is gebaseerd op Multatuli's Saidjah en Adinda. Gespeeld door het Volksoperahuis en het Muziekcollectief. Met muziek, dans, teksten, Wajangpoppen en spel. De drie voorstellingen per dag worden kort van tevoren bekend gemaakt op www.deparade.nl, waar tevens kaarten te bestellen zijn. Alle informatie op de website.

30 augustus 2014: Indische Feestavond. Gezellige Indische feestavond met dansen en natuurlijk een complete Indische maaltijd en snacks. Dansen kunt u op de muziek van de "Rollers Revival Band" en Dewi Mass. De

catering is zoals u gewend bent in de vertrouwde handen van Ciska. Locatie: **Partycentrum The Lake**, W. Dreesweg 10, 1314 VB Almere. Tijden: 20.00 tot 01.00 uur. Zaal open: 19.30 uur. Toegang: € 12,50 p.p. Reserveren via Coby de Boer: 036-5244537, 06-46415767, of via e-mailadres: info@indischefeestavond.nl.

31 augustus 2014: Senang Hati Soos. Weer een gezellige Soos met muziek van Sardonis, bestaande uit Daan Hooyer, Ben Poetiray, Hans Bax en Roy de Fretes. Zij staan garant voor veel dansplezier op de maten van PocoPoco, Country, enz. Tevens is er Karaoke en een rondje Bingo

met leuke prijzen. De Indische Keuken is vanzelfsprekend ook aanwezig. Locatie: Fort Vreeswijk 1a (te bereiken met bus 77, uitstappen Museumwerf), 3433 ZZ Nieuwegein. Tijden: 13.00 tot 18.00 uur, Toegang: € 8,00. Nadere informatie: 030-6031316, 06-40856871 en 06-14987865, e-mail inbax-meeng@hotmail.com en hechbach@live.de.

31 augustus 2014: Nationale Indische Dag. Op deze Indische Dag zal heel veel aandacht besteed worden aan de specifieke Indische tradities en gewoontes, die helaas langzaam dreigen te verdwijnen. Om deze toch op een of andere manier te behouden, is deze dag in het leven geroepen. Op deze dag zal onder andere de Hawaiian Band BenPeeea hun muziek ten gehore brengen die ook "evergreens" zal spelen. Tevens speelt de Adinda Band, die de dansmuziek zal verzorgen, want wat is nou een Indische dag zonder dansen? Daarnaast is er een workshop Hawaiian Dansen, een expositie van de onder andere de Indische kunstschilder Piet van Kerkvoorden, kan uw toekomst voorspeld worden door Sandra en als primeur een workshop Indisch

Koken door Henk van Eekhout. De bezoekers zullen zich geen moment vervelen, want aan bijna alles is gedacht. Onze toko is er natuurlijk ook met de lekkerste hapjes en maaltijden. Bestel je kaarten vóór 26 augustus door overmaking van € 11,00 p.p. op rek: NL30 INGB 000 4371658 t.n.v. Stichting Adinda, onder

vermelding van *Indische dag 2014*. De toegangskaarten kunt u op 31 augustus afhalen vanaf 13.00 uur. Locatie: **Zalencentrum De Brug**, Dunantlaan 1, 2811 CA Reeuwijk. Tijden: 14.00 tot 20.00 uur (zaal open vanaf 13.00 uur). Meer info: Nora & Frank Ong, 079-3166308 en bij Inge en Ed Brodie, Tel: 079-3211144. www.stichtingadinda.nl, e-mail info@stichtingadinda.nl.

6 september 2014: Varende Kumpulan. Wel eens een Kumpulan meegemaakt, met rondom u alleen maar water, water en nog eens water? Sticht. Indische Harderwijkers heeft voor u iets unieks op stapel staan. Een varende Kumpulan. Welkom aan boord van de "Jacqueline" met een lengte van 50 meter en een breedte van 7,4 meter en geschikt voor groepen tot 300 bezoekers.

Een bovensalon van 90 m2 en een benedensalon van 180 m2 bieden u alle ruimte om een dansje te wagen op de muziek van Duo Free Line, bestaande uit Jeannette Berlaucht (zang) en Benny Stevens (toetsen en zang). Het schip is aangepast voor minder-validen, zelfs met rolstoelgebruik. Het inschepen is om 17.00 uur en tussen 18.00 en 22.00 uur wordt gevaren over het Wolderwijd. De organisatie tracteert u op een kop koffie of thee bij inschepen en bij het ontschepen aan het eind van de avond. Uiteraard kunt u aan boord genieten van een uitstekende Indische Buffetmaaltijd geserveerd door Sinar Catering. En dit alles voor de prijs van slechts € 29,00 p.p. Drinkjes zijn verder wel voor eigen rekening. Maximaal aantal deelnemers is 250 en hier wordt streng de hand aan gehouden. Reserveert u dus tijd

via Tel: 0341-433444, e-mail: kumpulan@indischeharderwijkers.nl onder vermelding van naam, adres, tel.nr. en aantal personen. Zodra uw betaling binnen is, krijgt u een bevestiging aan deze Indische Cruise. Alle inlichtingen: www.indischeharderwijkers.nl

6 september 2014: Indische Dansavond. Het wordt weer gezellig op deze dansavond van

Stichting Busyben tijdens het Pesta Feest. De muziek wordt geheel verzorgd door de band "Hot News". Natuurlijk is ook de Indische keuken wer aanwezig. Het is raadzaam om even te reserveren, want het aantal zitplaatsen is ietwat beperkt. De locatie is: **Dorpshuis**, Snelliuslaan 35, 1121 CZ Badhoevedorp. Tijden 20.00 tot 01.00 uur (zaal open 19.30), afhalen gereserveerde kaarten en inloop vanaf 18.30 uur. Toegang: reservering € 10,00; aan de zaal: € 12,50. Reserveren kaarten: Benno Gabriel Tel: 0320-247777 en 06-15900429. Roy Dinsbach Tel: 06-15032890. Gereserveerde tafels worden tot 20.30 uur vastgehouden. Info: benno@pestafeest.nl en website: www.pestafeest.nl.

6 september 2014: Malam Gembria. De organisaties MPF en Charlicia hebben als doelstelling een bijdrage te leveren aan sociaal economische initiatieven in Indonesië, het ondersteunen van boeren, kleine bedrijfjes, weeskinderen in Surabaya, Kupang en Ende Flores. Zij bereiken dit door het werven van donateurs, sponsors en het aanvragen van micro-kredieten. In dit kader organiseren zij een Malam Gembria met muzikale

omlijsting van The Entertainers en Dwei Mass & Ferry Kusuma. En ook hier is natuurlijk de Indische keuken aanwezig voor snacks en maaltijden. Bovendien wordt er een Tombola gehouden met leuke prijzen. Locatie: **Zalencentrum De Brug**, Dunantlaan 1, 2811 CA Reeuwijk, Tel: 0182-392882. De tijden zijn: 19.00 tot 01.00 uur (zaal open: 18.00 uur). Toegang: Voorverkoop: € 12,50 en aan de zaal: € 15,00. Reserveren van kaarten: Tamara Joseph, Tel: 06-49771533; Daniel Thenu, Tel: 06-53775497 en Edwin Jurgens, Tel: 06-19319226.

6 september 2014: Jakarta Party. Jong en oud is weer van harte welkom op de Jakarta Party van de "Batavia-Makassar Club".

En zoals altijd op Indische party's kunt u weer volop dansen op de muziek van Relight en Straight, terwijl er een mooie dansdemo word gegeven door Dansgroep Maeva. En wat is een Indische avond zonder Indisch eten? Dus ook dat is ruimschoots aanwezig. Locatie: **H.F. Witte Centrum**, Henri Dunantplein 4, 3731 CL De Bilt. Tijden: 19,30 tot 01.00 uur, zaal open om 18.00 uur. Toegang: € 12,50. Reserveren van kaarten onder andere bij: Trees Arnold, Tel: 070-3200737; Eveline en Armand Filon Tel: 035-7727712. Gereserveerde plaatsen worden tot 20.00 uur vastgehouden. Info en reserveren: agaat99@planet.nl

26 t/m 28 september 2014: Indisch Golf Weekend. Het Hattemse Golf Weekend staat weer voor de deur. Drie dagen lang kunt u uw golfspel meten aan dat van andere metsen met indische roots. Inschrijving speciaal voor mensen die in vm. Nederlands-Indië geboren zijn en/of gewoond hebben, of er minimaal 2 jaar als expat gewerkt hebben of mensen, die wel in

Nederland geboren zijn, maar uit een "Indisch nest" komen. De maximale exact handicap voor deelname aan de wedstrijd is: 28. Deelnemers kunnen inlichtingen verkrijgen en zich aanmelden bij Rob Boxman, e-mail: igw-hattem@hotmail.com.

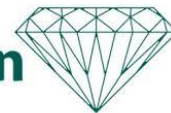
28 september 2014: Multi Culturele Markt. George Kwekel Evenementen organiseert in samenwerking met winkeliersver. De Struytse Hoeck een grote Multi Culturele Markt. Hier worden tal van eerlijke producten aangeboden

In de vertrouwde kramen vindt u een veelheid aan snuisterijen en hebbedingetjes, maar ook veel praktische producten en tal van tropische spullen. Producten uit: Turkije, Mali, Kameroen, Guinee, Marokko, Zuid Afrika, Ethiopië, Indonesië, Suriname, Ecuador, Uganda, Guatamala, Mexico, enz. Kom ook naar deze unieke themamarkt in het grootste winkelcentrum van het Zuid-Hollandse Voorne-Putten. Locatie: **Winkelcentrum De Struytse Hoeck**, Hellevoetsluis, Voorne-Putten. De toegang is gratis, evenals het parkeren. Informatie: www.kwekel-evenementen.nl of www.groothellevoet.nl.

4 en 5 oktober 2014: Internationale Mineralen Beurs. Twee keer per jaar wordt in "De Broodfabriek" een grote Internationale Stenen en Mineralen Beurs gehouden, waarvoor men uit binnen en buitenland naar Rijswijk afreist. In het september-

Internationale Mineralen Beurs

nummer van NICC Magazine volgt meer informatie, met daarbij een kortingsbon, maar noteert u het NU alvast in uw agenda. De locatie is: **De Broodfabriek**, (voorheen Darling Market cq. Expo Rijswijk), Volmerlaan 12, 2288 GD Rijswijk, bereikbaar met tram 17 (stopt bijna voor de deur). Ook veel gratis parkeerruimte aanwezig. www.internationalemineralenbeurs.nl. Tel: 070-3075900.

ADVERTENSI MINI

Kleine tekstadvertenties
35 posities per regel bij 10 pt.
daarna € 1,- per regel.
Logo (max. 55x55 mm) toeslag € 5,-
info@indisch-centrum-den Haag.nl

NICC Magazine zoekt enthousiaste man/vrouw die maandelijks een **horoscooppagina** wil verzorgen.
info@indisch-centrum-den Haag.nl

NICC Magazine

Maandelijks GRATIS e-Magazine voor de Indische gemeenschap
Bent u al abonnee?

Een mailtje is voldoende:
info@indisch-centrum-den Haag.nl

Forced Labour Project

Roy Badrisingh is bij het Sarnámihuis de trekker van een groot internationaal project: de **Colonial Forced Labour Database**. Het project begint nu van de grond te komen. De kern van het project is de ontwikkeling van een internationale database met gegevens van koloniale dwangarbeid (vroeger ook wel contractarbeid genoemd) uit verschillende landen en de daaruit ontstane ontwikkeling van de verschillende gemeenschappen na die koloniale dwangarbeid. Het is eigenlijk een oud idee van Sandew Hira dat nu eindelijk gestalte gaat krijgen.

Satish Raj uit Fiji (wonend in Australië) is internationaal heel actief op dit gebied en heeft op facebook een pagina aangemaakt, waarin informatie uit verschillende landen bij elkaar wordt gebracht. Roy heeft een eerste Skype-vergadering met hem, Sandew Hira en Satish Raj georganiseerd om te bespreken hoe deze zaak van de grond getrokken kan worden. De database zal uit twee onderdelen bestaan.

1. De gegevens van de mensen die uit India zijn gekomen. Deze zullen worden verzameld uit bestaande databases.
2. De gegevens van verzet tegen de onderdrukking en uitbuiting.

De bronnen van de koloniale dwangarbeid database zijn gepubliceerde schepenlijsten uit

Allerlei landen, bestaande databases van Suriname en Zuid Afrika en gegevens die door individuele onderzoekers en particulieren zijn verzameld. Het

werk van de database bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Het controleren van de reeds bestaande gegevens (schepen-lijsten, namen van kasten, plantages, dorpen, districten, politieposten)
2. Het ontwikkelen van een internationaal netwerk van onderzoekers in de wereld, die bezig zijn om gegevens te verzamelen op dit gebied. Dit kunnen mensen zijn die verbonden zijn aan een onderwijsinstelling, maar vaak zijn het particulieren die zich met passie storten op de geschiedenis en op het terrein van genealogie.
3. Het schrijven van teksten voor een internationale website over Forced Colonial Labour.

Voor het verzamelen van de gegevens over verzet zal gebruik gemaakt worden van hetzelfde netwerk van onderzoekers. Uit dit werk zullen de namen en verhalen moeten worden geproduceerd die onze gemeenschappen zullen gaan gebruiken om onze helden en heldinnen te eren. Hun namen zullen prijken op gevels van gebouwen, straatnaamborden en titels voor evenementen.

Het is een zeer tijdrovende aangelegenheid die heel veel handen zal vergen. Roy zal met steun van Sandew Hira en Satish Raj het internationale netwerk ontwikkelen en onderhouden. Het Sarnámihuis is op zoek naar vrijwilligers die bereid zijn om Roy bij te staan in deze gigantische klus. Wat kun je zoal doen?

1. Je kunt je storten op een bepaald land. Per land willen we mensen die werk doen en een reëte willen ontwikkelen met het project.
2. Je kunt je storten op één onderwerp: de schepenlijsten, of vrouwen, of het kastensysteem, enz.
3. Je kunt helpen met het schrijven van Engelse teksten voor de internationale website.

We streven ernaar om in de toekomst de resultaten van het project te presenteren op een internationale conferentie.

Heb je belangstelling om op enige wijze je in te zetten als vrijwilliger voor dit project, vraag dan nadere inlichtingen of meld je gelijk aan voor het team van Forced Labour Project bij het Sarnámihuis, via: info@sarnamihuis.nl.

**Maandelijks GRATIS aan
7500 abonnees**

Waardeert u ons werk?

Maak ons dan blij met uw

donatie

IBAN: **NL39 RABO 0129 2168 36**

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Heb jij ook wel eens van die momenten waarin je dingen meemaakt waarvan je achteraf denkt; "Hé, heb ik dat echt meegemaakt? Het lijkt wel een film!" Of dat je dingen hebt gedaan waarvan je zelf dacht dat je ze nooit zou meemaken...? De laatste tijd heb ik vaak van die momenten, momenten waarvan ik achteraf met verbazing naar mezelf kijk.

Voor mij was het een paar jaar geleden nog heel normaal dat ik zoveel mogelijk vooruit zat te plannen, zodat ik ruim van te voren wist waar ik aan toe was. Dat gaf mij houvast, gaf mij veiligheid. Vaak keek ik naar mensen die leuke dingen deden en dan dacht ik "Dat wil ik ook, maar dat is niet voor mij weggelegd." Tegenwoordig doe ik dat anders en plan zo min mogelijk nog vooruit. Het is heerlijk om de energie te laten stromen, te vertrouwen op mijn intuïtie. Vertrouwen op dat wat komt goed is. Dat lukt natuurlijk niet altijd, soms moet je afspraken maken, bijvoorbeeld om je vrienden en familie te ontmoeten.

Zo ook een paar weken geleden toen ik een tweede afspraak maakte met mijn Indische brugklas vriendin (van 38 jaar geleden). Vorig jaar ontmoetten wij elkaar voor het eerst sinds al die jaren; Ik vroeg me namelijk al een tijdje af hoe het met haar zou zijn. "Waar woont ze, is ze getrouwd, heeft ze kinderen?" Zij was nog altijd in mijn gedachten.

Als kind kwam ik graag bij haar thuis en heb daar veel fijne momenten mogen beleven. Het was altijd leuk om bij haar te zijn; een groot gezin waar iedereen welkom was. Ik mocht dan ook blijven eten en slapen. Ze aten meestal iets wat ik thuis nooit kreeg en ook niet kende. Mijn vriendin was het oudste kind en

kookte heerlijk Indische gerechten die ik zeer kon waarderen. Ze groeide op zonder haar moeder, dus als oudste dochter was zij de aangewezen persoon om te zorgen voor het hele gezin en dat deed ze vol verve, nam haar taak heel serieus. Als ik aan die tijd denk, zie ik haar weer voor me met haar vader, broertje en zusjes. Ik ben dan ook wel heel nieuwsgierig hoe het nu met ze gaat. Kortom, tijd voor een ontmoeting!

Via FB zoek ik haar op en al snel hebben we een afspraak op een terras in Zutphen. De plaats waar ik nog woon en waar we samen op school hebben gezeten. In gedachten hoor ik alweer haar stem en manier van praten en als ik haar zie is het een feest van herinneringen en herkenning! De middag is zo voorbij, dus spreken we af dat deze ontmoeting een vervolg gaat krijgen. Deze vervolgspraak werd wel een heel bijzondere afspraak, nu een paar weken geleden.

De weersverwachting is goed voor die dag, dus ik maak een plaatje voor mijzelf hoe de dag eruit gaat zien. Ik zie ons samen op een terras in Arnhem starten, daarna op de fiets door de stad en we kletsen honderd uit! Ik heb zin in onze ontmoeting, zeker met dit plaatje erbij ☺

Maar..... Alsof het zo heeft moeten zijn krijg ik de avond voor onze ontmoeting een berichtje: "Hoi Anita, we hebben morgen een afspraak en ik wil je vragen of je het leuk vindt om mee te gaan naar Wageningen naar Rumah Kita. We zijn aan het zoeken voor een verzorgingshuis voor mijn vader en wil daar graag morgen met hem naar toe. Morgen is er namelijk een Pasar Malam en kunnen we de sfeer proeven en rondkijk". Nou zeker, dat wil ik wel!

Zonder erbij na te denken zeg ik haar dat het goed is en dat ik me verheug om mee te gaan. Direct laat ik mijn verwachting en planning los, want ik herinner mij direct onze bezoekjes aan mijn oudtante Iet, zij woonde in zo'n zelfde verzorgingshuis in Zeist en als kind ging graag bij haar op bezoek. Ik zie haar nog zo zitten in haar eigen kamer, in een statige, maar toch lekker luie stoel. Haar liefdevolle blik en haar warme stem die mooie verhalen vertellen over vroeger in Nederlands Indië. Ze vertelt ons hoe zij daar leefden en wat ze hebben meegemaakt.

In geuren en kleuren vertelt ze de vreemdste verhalen en ik hang iedere keer weer aan haar lippen, zo mooi als zij kan vertellen. De sfeer in het huis was fijn en deze herinneringen maken mij blij. Natuurlijk wil ik mee, niets liever dan dat!" Eindelijk weer eens in een verzorgingshuis waar ik me meteen thuis voel, waar de verbinding onder de bewoners heel sterk is, waar de gedeelde geschiedenis voelbaar is en waar de bewoners dezelfde taal spreken.

Ik sta de volgende dag op het station te wachten, het station waar ik vroeger vaak kwam om bij mijn vriendinnetje te spelen en al snel zie ik mijn vriendin met de auto aan komen rijden, ik stap bij haar in en samen gaan we op weg naar het huis van haar vader. Na al die jaren ga ik hem weer ontmoeten en ben benieuwd of ik hem nog herken. Blij verrast ben ik als blijkt dat hij nog steeds in hetzelfde huis woont; de grote voortuin met het schuine paadje naar de voordeur herken ik meteen. Hij staat al in de deuropening om ons te begroeten en een brede lach verschijnt op zijn broze gezicht. Hij zegt niet veel, maar ik zie wel dat hij blij is ons te zien. Ook hem herken ik

meteen, niets veranderd, alleen wat grijzer geworden. Na elkaar begroet te hebben stappen we in de auto en rijden we naar Wageningen. Het voelt zo vertrouwd en fijn dat we aan een stuk door met elkaar kletsen en lachen en voor we het in de gaten hebben zien we Rumah Kita in onze ooghoeken verschijnen. De straat is helemaal versierd, overal lopen mensen door elkaar,

kinderen dansen en zingen en de muziek laat van zich horen. De zon schijnt volop, de geur van lekker eten komt voorbij. Dit alles zorgt voor een feestelijke en tropische sfeer, een echte Indische Pasar buiten in de zon!

Ik voel me vandaag bevoorrecht om hier te mogen zijn, samen met mijn vriendinnetje en haar vader. Vandaag gaan we de sfeer

proeven van het verzorgingshuis, ik kan niet wachten om me tussen alle mensen en kraampjes te begeven en hoop dat we snel een parkeerplaats vinden, zodat we kunnen gaan proeven.. Nooit gedacht dat wij deze dag zo samen zouden gaan beleven, maar wat fijn dat ik het vandaag wel echt beleef! Wordt vervolgd.

Pasar Malam Kalender 2014

(update: augustus 2014)

Februari

22, 23: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

Maart

21, 22, 23: Leeuwarden www.pasarmalamasia.nl

29: Amsterdam www.amsterdamproductiehuis.nl

April

4, 5, 6: Arnhem www.flamproductions.nl

19, 20, 21: Ahoy Rotterdam www.pasarmalamasia.nl

Mei

2, 3, 4: Geleen www.pasarmalamasia.nl

16, 17, 18: Zwolle www.wnproductions.nl

24, 25: Zutphen www.pasarooostwest.nl

29 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni

1 t/m 9: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl

6, 7, 8: Den Helder www.stichtingstellar.nl

20, 21, 22: Enschede www.flamproductions.nl

???: Zeist www.wnproductions.nl

Juli

4, 5, 6: Eindhoven www.pasarmalamasia.nl

18, 19, 20: Groningen www.pasarmalamasia.nl

26, 27: Vaassen www.pasarooostwest.nl

29, 30, 31: Steenwijk www.wnproductions.nl

Augustus

1: Steenwijk www.wnproductions.nl

8, 9, 10: Tegelen www.wnproductions.nl

15, 16, 17: Apeldoorn www.pasarmalamasia.nl

22, 23, 24: Tilburg www.pasarmalamasia.nl

24, 25, 26, 27: Dordrecht www.wnproductions.nl

29, 30, 31: Assen www.flamproductions.nl

September

5, 6, 7: Utrecht www.wnproductions.nl

5, 6, 7: Eindhoven www.pasarmalamasia.nl

20, 21 Alkmaar www.stichtingstellar.nl

25, 26, 27, 28: Alphen a/d Rijn www.wnproductions.nl

Oktober

3, 4, 5: Maastricht www.pasarmalamasia.nl

18, 19: Dieren www.pasarooostwest.nl

24, 25, 26: Nijmegen www.pasarmalamasia.nl

November

1, 2: Leek www.stichtingstellar.nl

1, 2 Almere www.indischefeestavond.nl

8, 9: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

9: Den Haag, Pasar Kliling www.manggarmegar.nl

December

20 dec. t/m 4 jan.: (behalve Kerstdagen en Nieuwjaarsdag)

Arnhem, Burgers Zoo www.wnproductions.nl

1ct

MEER DAN 40 NIEUW LANDEN

1ct /min naar vaste lijn

[Meer informatie](#)

Reparatie, onderdelen, accessoires en batterijen voor al uw elektronische apparatuur. <http://www.mobipc.nl/onderdelen>

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Jean-Marie Bosch van Drakestein

Albert van Prehn

Juniorredacteur: Chinook de Deugd

Correspondenten:

Ferry Schwab (ICM-online)

Silfnaire Delhaye (Indisch Platform)

Adrian Lemmens (New Zealand)

Strip: Hugo Driessen

Gedichten: Mary-Jane Sahanaja

Columns: Anita Bunt

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos, Den Haag

Technische realisatie: Dennis v.d. Ham

(Borca-Online Computer Service)

<http://www.borca-online.nl/>

Verschijning: de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 4^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnement NICC Magazine: GRATIS

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Nederland

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Aanmelden NICC Magazine (subscribe):

<http://www.indisch-centrum-den Haag.nl/phplist/?p=subscribe&id=1>

Opzeggen NICC Magazine (unsubscribe):

<http://www.indisch-centrum-den Haag.nl/phplist/?p=unsubscribe&if=1>

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 2168 36

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Overname van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2014 N.I.C.C. Den Haag

Maandelijks **GRATIS** e-magazine
voor de Indische gemeenschap

Bent u al abonnee?

Eén mailtje is voldoende:

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Indische Internetkrant: www.icm-online.nl - schwab@icm-online.nl

Weimarstraat 39

2562 GP Den Haag

070-364 2806

www.borca-online.nl

Wilt u abonnees werven onder uw familie, vrienden of op uw vereniging? Zie formulier op pagina 34

	NAAM	e – MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst printen of 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl
of versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag